ပပ်ႉႁဵၼ်းလိၵ်ႈတႆး

ၸမ်ႈသဵင်ငဝ်ႈ

တူဝ်ၸမ်ႈလိၵ်ႈတႆး 19 တူဝ်

ၵ	ၶ	င
ၸ	သ	ၺ
တ	ထ	ၼ
ပ	ၽ	ၾ
မ	ယ	ရ
လ	ဝ	ႁ
	ဢ	

ပိူင်လၢႆးတႅမ်ႈ တူဝ်ၸမႈလိၵ်ႈတႆး

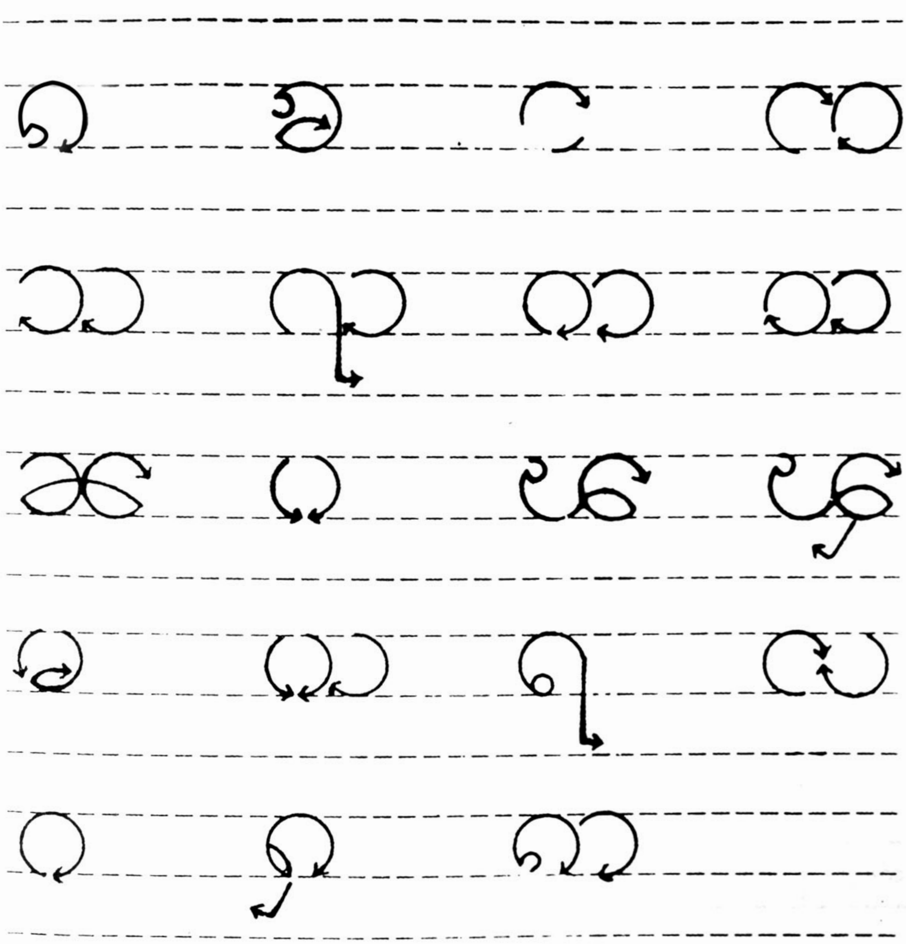

ၶၵ်ႉႁဵၼ်း -1

ၵႃမ်းမၢၵ်ႇတူဝ်ၶမ်းလိၵ်ႈတႆး

ၵ

ဝႃးၵႆႇ ၵွပ်ႈတႆႇမႆႉၸိူဝ်ႉၵွၼ်း

ၶ

ဝႃးၶႆႇ ၶမ်ႈမၼ်းပႆႇမႃးငွမ်း

င

ဝႃးငူး လိူၼ်ႈမႃးလူးတူဝ်ၶဵတ်ႇ

ၸ

ဝႃးၸၢင်ႉ ပႆႇၸူင်ႉၸၢင်ႉလွမ်းတၢင်း

သ

ဝႃႈသိူဝ် မီးယူႇၸိူဝ်လႃႇႁႃႉ

ၺ

ဝႃႈၺွင်ႇ မီးပၼၢႆႇႁွင်ႇ ၵွင်းမူး

တ

ဝႃႈတဝ်ႇ တီႈယူႇၵဝ်ႇႁိမ်းၸွင်

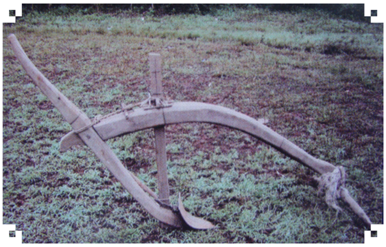

ထ

ဝႃႈထႆ တမ်းယႆဝႆႉသၢမ်မၢၵ်ႈ

ၼ

ဝႃႈၼူ   မေႃးလူလူလွမ်းလွၵ်ႉ

ပ

ဝႃႈပႃ ၶလႇလုၵ်ႈၸႃဢိၼ်ယိူဝ်ႇ

ၽ

ဝႃႈၽိုင်ႈ ၽွမ်ႉလုပ်ႇယိုင်ႈၸႂ်တ်းႁူင်း

ၾ

ဝႃႈၾႃႉ ၼႆႉပိၼ်ၾႃႉၵၢင်ၸၢဝ်

မ

ဝုႈၸမႈ သွၼ်ယီၼ်ႇၸင်ႈလုၵ်ႈလၢင်း

ယ

ဝုႈယုင်း ၵင်ႈသုတ်းမုင်းထင်ႇလွတ်ႈ

ရ

ဝုႈရီၼ်း ၵၢၼ်ႇသွၼ်ၵျီၼ်းတီႈပွင်ႇ

လ

ဝုႈလေႃႉ ၵျေႃႈၵုႃႇတေႃႉၸူဝ်းသူၼ်

ဝ

ဝႃႈဝူဝ်း တူဝ်တေႃႇၼူဝ်းႁူႉၵၢတ်ႉ

ႁ

ဝႃႈႁိူဝ်း ဝၢႆႈလတ်းမိူဝ်းၼၢမ်ႈတႃႈ

ဢ

ဝႃႈဢွႆႈ ၸိမ်းၸွႆႈၸွႆႈၵိၼ်ဝၢၼ်

ဂခ်ရှ်ခ်ၫ – 2

ဧမၪဂပ်ၫငဝ်ၪ 10 တူဝ်

အ အၢ အဳ ေအ ဧအ အူ အူဝ် အိုဝ် အိူဝ်

(၁)	အ	=	အ		အ	=	အ
(၂)	အၢ	=	အ	+ ၢ	အအၢ	=	အၢ
(၃)	အဳ	=	အ	+ ဳ	အတၢင်ၩဆၢတ်ၪဂ်ခ်	=	အဳ
			အ	+ ိ	အတၢင်ၩအိ	=	အိ
(၄)	ေအ	=	ေ–	+ အ	ေအသ့်ၩအ	=	ေအ
(၅)	ဧအ	=	ဧ–	+ အ	ဧအသ့်ၩအ	=	ဧအ
(၆)	အူ	=	အ	+ ူ	အတိုတ်ၬသွင်	=	အူ
(၇)	အူဝ်	=	အ	+ ူဝ်	အတိုတ်ၬသွင်ဝဃ်တ်ၫ	=	အူဝ်
(၈)	ေအၢ	=	အ	+ ေအၢ	အေအၢ	=	ေအၢ (လေၢ်ၫပွတ်ၫ)
					ေအသ့်ၩအအၢ	=	ေအၢ (လေၢ်ၫတ်မ်ၪ)
(၉)	အိုဝ်	=	အ	+ ိုဝ်	အတိုတ်ၬတၢင်ၩဝဃ်တ်ၫ	=	အိုဝ်
(၁၀)	အိူဝ်	=	အ	+ ိူဝ်	အတိုတ်ၬသွင်တၢင်ၩဝဃ်တ်ၫ	=	အိူဝ်

တူခ်ၫသိင်ရူဂ်ၫတူခ်ၫ

မံၢသိင်	–	–ၩ	–ၪ	–ၫ	–ၬ	–ၭ
လံၢၫသွင်ၬ	ပဝ်ၩ	ယဂ်ၫ	ယဂ်ၫလမ်ၪ	အမ်ၪခ်ၪ	အမ်ၪတ့်ၪ	ယဂ်ၫခိုခ်ၪ

ၸမ်ႈၵပ်းဝၼ်ႈ “ၵႃ”

−ႃ = ၵႃ	ႁ + −ႃ = ႁႃ	တ + −ႃ = တႃ
	ၶ + −ႃ = ၶႃ	ပ + −ႃ = ပႃ

ၵႃ ၵႃႇ ၵႃႈ ၵႃး ၵႃႉ ၵႃႊ

ယႃႇယႃႉပႃႇၶႃး
ၶႃးၷႃၷႃႇၷႃႇ
ယႃႈယႃတႃးၷႃႈ

ၸမ်ႈၵပ်းဝၼ်ႈ “ ၵီ - ၵေ - ၵႄ ”

ီ	= တၢင်ႇၶၢတ်ႈၵ်ၶၼ်	ၵ + ီ	=	ၵီ	(ၵ တၢင်ႇၶၢတ်ႈၵ်ၶၼ်)
ေ−	= ၵေသိုႇ	ေ− + ၵ	=	ၵေ	(ၵေသိုႇ ၵ)
ႄ−	= ၵႄသိုႇ	ႄ− + ၵ	=	ၵႄ	(ၵႄသိုႇ ၵ)

(1) ၵီ ၵီႇ ၵီႈ ၵီး ၵီႉ ၵီႊ

ၷေႉႁႃတီႉပႃမီး
မႃႉပီးလီမီႇၷေႃႇ
ၷေႃႈၵီႊတႃလီ

(2) ၥေ ၥေၩ ၥေၪ ၥေး ၥေၬ ၥေၭ

လေၪလီၥေၩခ့ၠေၩ

တေမိးမၢၫဝၢၪ

ယၢၩပေဒီလၢၪ

(3) ၚၥ ၚၥၩ ၚၥၪ ၚၥး ၚၥၬ ၚၥၭ

ပိၭတေမၢၫၚခ့းမိး

ဝၢၪခေလီလီၚလၪ

ယၢၩၚဝၪခ့ၢၪခ့ေၪ

ၥမၪဂပ်းဝဝ်ၪ " ၥူ - ၥူဝ် - ၥေၢ "

ူ	=	တိုတ်ႉသွင်	ၥ	+	ူ	=	ၥူ (ၥ တိုတ်ႉသွင်)
ူဝ်	=	တိုတ်ႉသွင် ဝ ၽဵတ်း	ၥ	+	ူဝ်	=	ၥူဝ် (ၥ တိုတ်ႉသွင် ဝ ၽဵတ်း)
ေ–ၢ	=	ၥေသွ်ၩ – ၥၢ	ေ–	+	ၥၢ	=	ၥေၢ (ၥေသွ်ၩ ၥ ၥၢ)

(1) ၥူ ၥူၩ ၥူၪ ၥူး ၥူၬ ၥူၭ

ပူၩၚဂၩဝၢၪမၢး

ခ့ူးတေမၢၫသူၩ

တၢၩယူၩလီသူ

(2) ၵူဝ် ၵူဝ်ႇ ၵူဝ်ႈ ၵူဝ်း ၵူဝ်ႉ ၵူဝ်ႊ

သူယႃႇပေယူႇႁူဝ်ၶူဝ်
မၢးဝီႁူဝ်သေ
လီၼမ်းၶူဝ်လူႉ

(3) ၵေႃ ၵေႃႇ ၵေႃႈ ၵေႃး ၵေႃႉ ၵေႃႊ

ၵီႇၼေႃႈလေႃးၶေႃႇ
ယႃႇပေမေႃးၼမ်းတေႃႉ
တေတေႃႉၼတႉပေႃးယူႇ

ၸမ်ႈၵပ်းဝဝ်ႈ "ၵိုဝ် – ၵိူဝ် "

(1) ိုဝ် = တိုတ်ႉတၢင်ႇ ဝ ၽဵတ်း ၵ + ိုဝ် = ၵိုဝ် (ၵ တိုတ်ႉတၢင်ႇ ဝ ၽဵတ်း)
(2) ိူဝ် = တိုတ်ႉသွင်တၢင် ဝ ၽဵတ်း ၵ + ိူဝ် = ၵူဝ် (ၵ တိုတ်ႉသွင်တၢင်ႇ ဝ ၽဵတ်း)

(1) ၵိုဝ် ၵိုဝ်ႇ ၵိုဝ်ႈ ၵိုဝ်း ၵိုဝ်ႉ ၵိုဝ်ႊ

တေသိုဝ်ႉၵႃႊႁိုဝ်
ပေတိုဝ်ယူႇလႃႈ
ဝႃႈသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈလူး

(2) ၵိူဝ် ၵိူဝ်ႇ ၵိူဝ်ႈ ၵိူဝ်း ၵိူဝ်ႉ ၵိူဝ်ႊ

ပေႃးမိူဝ်းၶႄႈမႃး
ၶိူဝ်ႈႁႃးတေႁိူဝ်ႈ
ယႃႇထႃႈမိူဝ်ႈႁိူဝ်း

ၵၼ်ႁဵၼ်း -3

ၸမႈၵပ်းသွၼ်ႉ

(ၵ) ဢိ ဢိၢ ဢုလ် ဢူလ် ဢွိ ဢိုလ် ဢိူလ်

(ၶ) ဢဝ် ဢၢဝ် ဢိဝ် ဢဵဝ် ဢႅဝ် ဢိုဝ် ဢိူဝ်

(င) ဢိုၺ်

ၸမႈၵပ်းသွၼ်ႉ "ဢီ" (ိၢ -လ်)

(1) ဢ + ိ = ဢိ (ဢ ဢိၢႇမိုၼ်း) = ဢလ် (ဢ လ ၽဵၼ်တ်း)

(1) ဢလ် ဢလ်ႇ ဢလ်ႈ ဢလ်း ဢလ်ႉ ဢလ်ႊ

ဢိ ဢိႇ ဢိႈ ဢိး ဢိႉ ဢိႊ

ၽွိးမိႈယူိဝ်ႈယုႈ

မိႈပုးမိႉၵိုး

ၶဝိးဝိးၸလႈ

(2) ဢု + ိ = ဢိၢ (ဢ ဢုပွတ်းဢိၢႇမိုၼ်း) = ဢၢလ် (ဢ ဢုပွတ်း လ ၽဵၼ်တ်း)

(2) ဢၢလ် ဢၢလ်ႇ ဢၢလ်ႈ ဢၢလ်း ဢၢလ်း ဢၢလ်ႊ

ဢိၢ ဢိၢႇ ဢိၢႈ ဢိၢး ဢိၢႉ ဢိၢႊ

ယုႈယုၶႅၢးသုႇ

ယုႈပီဢိၢဝုႈ

ပိႇၶိၢင်ၢႈင်ၢႈ

(၃) ုလ် = တိုတ်ႉ လ ၽႅတ်း ဢ + ဢီ = ဢုလ် (ဢ တိုတ်ႉ လ ၽႅတ်း)

(၃) ဢုလ် ဢုလ်ႇ ဢုလ်ႈ ဢုလ်း ဢုလ်ႉ ဢုလ်ႊ

ထၢႆးတုလ်ႉၶႆႉဢုလ်ႉၶႄႇ
ၸုၵုလ်ႉၽုလ်ႇသေႃး
မႆၵုလ်ၶႆႉၽုလ်ႈၽုလ်ႈဝႆႉ

(4) ူလ် = တိုတ်ႉသွင် လ ၽႅတ်း ဢူဝ် + ဢီ = ဢူလ် (ဢ တိုတ်ႉသွင် လ ၽႅတ်း)

(4) ဢူလ် ဢူလ်ႇ ဢူလ်ႈ ဢူလ်း ဢူလ်ႉ ဢူလ်ႊ

မႃးတူလ်းတူဝ်းဢိူဝ်ႈ
တူလ်းလူလ်ႈပီႈဢၢႆႈ
ၸူလ်းၵေႃႉမႃးဧလႇ

(5) ွလ် = ၸွႆႈ လ ၽႅတ်း ဢေႃ + ဢီ = ဢွႆ (ဢ ၸွႆႈၵၢႆႇၶိုၼ်း)
= ဢွလ် (ဢ ၸွႆႈ လ ၽႅတ်း)

(5) ဢွလ် ဢွလ်ႇ ဢွလ်ႈ ဢွလ်း ဢွလ်ႉ ဢွလ်ႊ
ဢွႆ ဢွႆႇ ဢွႆႈ ဢွႆး ဢွႆႉ ဢွႆႊ

ပႃးငွႆးၸွႆးသေ
ယႃႇပေဢွႆႇမွႆႈ
လူဝ်ႇၸၵ်ႈထွႆႈဝႆႉ

(6) –ိုလ် = တိုတ်ႉတၢင်ႇ, လ ၽႅတ်း
ဢိုဝ် + ဢီ = ဢိုလ် (ဢ တိုတ်ႉတၢင်ႇ, လ ၽႅတ်း)

(6) ဢိုလ် ဢိုလ်ႇ ဢိုလ်ႈ ဢိုလ်း ဢိုလ်ႉ ဢိုလ်ႊ

ႁိုလ်ႉႁိုလ်...! ဝူဝ်းတူဝ်ၼႆႉ
ႁိုလ်...! ပီႈၼႆႉၵေႃႈ
သိုလ်...! ၵႆႈတူဝ်ၼႆႉ
ႁိုလ်ႉ! တူလ်းၼႆႈလူး

(7) ဢိူလ် = တိုတ်ႉသွင်တၢင်ႇ, လ ၽႅတ်း
ဢိူဝ် + ဢီ = ဢိူလ် (ဢ တိုတ်ႉသွင်တၢင် လ ၽႅတ်း)

(7) ဢိူလ် ဢိူလ်ႇ ဢိူလ်ႈ ဢိူလ်း ဢိူလ်ႉ ဢိူလ်ႊ

ဢလိူလ်းႉ! သူၵေႃႈ
ဢိူလ်းႁိူလ်းႉ! တႃႉလီၶူဝ်
ႁိူလ်းႉ! သူလိူဝ်းၼႆႉ
မႃးလႃႈၵေႃႉဢိူလ်း

ၸမ်ႈၵပ်းသွၼ်ႉ (–ဢူဝ်)

ဢ + ဢူ = ဢဝ် (ဢဝ်)
ဢႃ + ဢူ = ဢႃဝ် (ဢ ဢႃပွတ်း ဝ ၽႅတ်း)
ဢီ + ဢူ = ဢိဝ် (ဢ တၢင်ႇ, ဝ ၽႅတ်း)
ဢေ + ဢူ = ဢဵဝ် (ဢ ဢေတၢင်ႇ, ဝ ၽႅတ်း)
ႄဢ + ဢူ = ဢႅဝ် (ဢ ႄဢတၢင်ႇ, ဝ ၽႅတ်း)
ဢိူဝ် + ဢူ = ဢိူဝ်ဝ် (ဢိူဝ် ဝ ၽႅတ်း)
ဢိုဝ် + ဢူ = ဢိုဝ်ဝ် (ဢိုဝ် ဝ ၽႅတ်း)

ၸမႈၵပ်းသွၼ်ႉ “ၵူ (–ဝ်)၊ ၵူ (–ႃဝ်)

(1) –ဝ် = ဝ ၺႅတ်း ၵ + ၵူ = ၵဝ် (ၵဝ်)

(1) ၵဝ် ၵဝ်ႇ ၵဝ်ႈ ၵဝ်း ၵဝ်ႉ ၵဝ်ႊ

မိူဝ်းၶုႈႁိူဝ်ႉႁဝ်းႉ?
မိူဝ်ႈထဝ်ႉပႆႇလုႈ
မီးတီႈလဝ်ႇႁုႆႊ

(2) –ႃဝ် = ၵႃပွတ်း ဝ ၺႅတ်း ၵႃ + ၵူ = ၵႃဝ် (ၵ ၵႃပွတ်း ဝ ၺႅတ်း)

(2) ၵႃဝ် ၵႃဝ်ႇ ၵႃဝ်ႈ ၵႃဝ်း ၵႃဝ်ႉ ၵႃဝ်ႊ

မႄးႁႃဝ်းႁႃႆႇၶူဝ်
တႃႇယႃဝ်းၶႃဝ်းႁႆ
မႃဝ်ႇသႃဝ်မိူဝ်းတႆး

ၸမႈၵပ်းသွၼ်ႉ ၵူ (–ိဝ်၊ –ဵဝ်၊ –ႅဝ်)

(3) –ိဝ် = တႃင်ႇ ဝ ၺႅတ်း ၵိ + ၵူ =ၵိဝ် (ၵ တႃင်ႇ ဝ ၺႅတ်း)

(4) –ဵဝ် = ေတႃင်ႇ ဝ ၺႅတ်း ၵေ + ၵူ =ၵဵဝ် (ၵ ေတႃင်ႇ ဝ ၺႅတ်း)

(5) –ႅဝ် = ႄတႃင်ႇ ဝ ၺႅတ်း ၵႄ + ၵူ =ၵႅဝ် (ၵ ႄတႃင်ႇ ဝ ၺႅတ်း)

(3) ၵိဝ် ၵိဝ်ႇ ၵိဝ်ႈ ၵိဝ်း ၵိဝ်ႉ ၵိဝ်ႊ

ၶႃႆးပီးမီးသိဝ်
ပုးပႆႇလႆႈႁိုဝ်ႈ
တိဝ်ႈတူရုၵ်းသေလႄႈ

(4) ၵႅဝ် ၵႅဝ်ႇ ၵႅဝ်ႈ ၵႅဝ်း ၵႅဝ်ႉ ၵႅဝ်ႊ

လဝ်ႉလဝ်ႉလႅဝ်းလႅဝ်း
ၵုႈတီႈလွႆယႅဝ်ႈ
မိူဝ်းၼႃႈၶဝ်ႈၶႅဝ်

(5) ၵဵဝ် ၵဵဝ်ႇ ၵဵဝ်ႈ ၵဵဝ်း ၵဵဝ်ႉ ၵဵဝ်ႊ

ၵႂႃႊသဵဝ်မဵဝ်းၶေႃႉ
မဵဝ်းၵဵဝ်ႇမုႆးၽျ
မျသဵဝ်းၶေႃႈပုး

ပေႃးလုလုၵ်ၶဝ်ႈ လုလုၵ်လွႆးလွႆး၊ လုလုၵ်ၶႆႉ ပႆႇထိူဝ်ဝ်ႇ
ၸၢႆးငူဝ်ႉသိူဝ်ဝ်ႊထူဝ်၊ သိူဝ်ဝ်ႊငေႃး တီႈၽႆႈ
မေးၸၢႆးငူဝ်ႉ သိူဝ်ဝ်ႊၽူဝ်လၢဝ်ႇထူဝ်ဝ်ႇ တီႈၶေႃး

တီႈပွင်ႇ

ထိူဝ်ဝ်ႇ = မွၼ်ႈ
သိူဝ်ဝ်ႊ = ၾႅဝ်ႈ၊ သိမ်း၊ ၽုပ်ႉသိမ်း
ၽူဝ်လၢဝ်ႇထိူဝ်ဝ်ႇ = ၾၢင်းမီႇလႅင်ၽူဝ်ၵွၼ်ႇ (မဵဝ်းၵၢၼ်မွင်ႁဵတ်းၾၢင်းမီႇသူမ်ႈၵိၼ်)

ၼမ်ႈၵပ်းသွၶ်ႉ “ဢိုဝ်”

ႂ် = ၵင်းၵိင်း။ ဢ + ႂ် = ဢႂ် (ဢ ၵင်းၵိင်း)

ဢ + ဢိုဝ် = ဢႂ် (လႆးၵွၵ်ႇသဵင်)

ဢႂ် ဢႂ်ႇ ဢႂ်ႈ ဢႂ်း ဢႂ်ႉ ဢႂ်ႊ

ဝႂ်ႉၶျေႈသႂ်လႂ်ၵီႈ
ၶႂ်ႈလႂ်ႈၽႂ်းၽႂ်း
ယႃႇပႂ်ႉသေတႂ်း

.... ❀❀❀ ....

ၵၶ်ႁျၢၶ်း - 4

ၼမ်ႈသိဝ်သွၶ်ႉ

(1)	(2)	(3)
ယ သွၶ်ႉ (ျ) = ၸွပ်ႇ	ရ သွၶ်ႉ (ြ) = လိင်ပ်ႈ	ဝ သွၶ်ႉ (ွ) = ၵွီႉ
ၵ + ယ = ၵျ	သ + ရ = သြ	ၵ + ဝ = ၵွ
ၶ + ယ = ၶျ	တ + ရ = တြ	ၶ + ဝ = ၶွ
ပ + ယ = ပျ	ၽ + ရ = ၽြ	လ + ဝ = လွ
မ + ယ = မျ	ၵ + ရ = ၵြ	တ + ဝ = တွ
		ၵွ + ဢီ = ၵွီ
		ၵွ + ဢႃ = ၵႃွ
		ၵွႇ + ဢီ = ၵွီႇ
		ၶွ + ဢီ = ၶွီ

(1) လီၵျူႉၵျူႉ၊ လီၶျေႇၶျေႇ

(2) လီယူႇၼၵႈၽြူးတြူး ၼလႈ သြႇပေႈၼမႈ၊ မေတြူး တေသႇတြူး

(3) ယႃႇပေၵွႇ ပႈၶျမေတြူး
ပီႈဢၢႆႇၵွီၵူႇယူႇ တီႈၵွႊ
ၵွီးၶျၵွီႉ မႈယႃႉၵွႊဢွီႈ
ဢွီႈပေႈၶွီႇၵႇ ၵူႊတီႈ

ၵၢၼ်ၽိုၵ်းလူ 1

ႁူဝ်ၶေႈပီႈယီႈ မီးမႄႈၵႆႇ။ ၵႆႇသၢႆၵေႃႈမီး၊ တူဝ်မၢႆၵႆႇ မီးၶႃးသၢႆ။ ပီႈယီႈထၢၼ်ၶေႈယဝ်ႉ မႃးလိုဝ်ႈတီႈ ငဝ်ႈမႄႈၵႆႇ။ မေႃးပီႈယီႈမႃး။ ပႃးသႃႉၶဝ်ႈမႃး။ မႃးလူးပီႈယီႈ။ လိုဝ်ႈႁူဝ်ႉသေ မေႃးပီႈယီႈၵၢဝ်တူၺ်းသိုဝ်ႉ။ ၵၢဝ်ၶဝ်ႈ၊ ထူဝ်ႉၶဝ်ႈ၊ ၵႆႇ၊ ၶေႃႉလေႃး၊ ၸိူဝ်ႉသႃႈ၊ ပႃႇၶူဝ်ႈ၊ ၵႂ်၊ ငႃးမူဝ်၊ ႁူၺ်ႈ၊ ငူဝ်းယၢႈယိူဝ်ႉမႃးပႆး။ ၶဝ် ငလႈ တီႈတူင်ႈမႄႈၵႆႇၶဝ်ႉ လီသိူဝ်းလူ တေႉတေႉ။ ပေႃးၽၵ်ႉၶၢဝ်းမၢႆႈမႃး တေလူဝ်းမႃးၵိၼ်ႉ ငဝ်ႈမႄႈၵႆႇ ႁဝ်းယူႉ။ ပႂ်ႉထၢႈဝႆႉတႃႉ ၵေႃႉၶဝ်ၵိူၼ်း။

ၵၶ်ၡၢၶ်း - 5

တူဝ်ၽဵတ်းသဵင်လင် “–မ်၊ –ၼ်၊ –င် ”

ၵ။ တူဝ်ၽဵတ်းသဵင်လင် မ ၽဵတ်း (–)

(1) –မ် = မ ၽဵတ်း

(2) –ၢမ် = ၵၢပွတ်း မ ၽဵတ်း

(1) ၵမ် ၵမ်ႇ ၵမ်ႈ ၵမ်း ၵမ်ႉ ၵမ်ႊ

တီႈထမ်ႊၽြႉလဝ်ႈ
ၶမ်ႉယမ်းႁမ်းၶမ်ၶႄႇ
ၵဝ်တမ်းဝံႉလမ်ၽႂ်းၼလႈ

(2) ၵၢမ် ၵၢမ်ႇ ၵၢမ်ႈ ၵၢမ်း ၵၢမ်ႉ ၵၢမ်ႊ

ယႃႇၵႂၢမ်းၶမ်ၵႂၢမ်းၼိူဝ်း
လမ်ၽေးယႃႉၼဝ်ႈၽေး
ၶမ်ႉၶမ်ၶမ်ႉပေႉၽႂ်း
ၽႂ်းၶမ်ၽႂ်းပေႉၶမ်ႉ

(3) –ိမ် = တၢင်ႇ မ ၽဵတ်း ၵီ + –မ် = ၵိမ် (ၵ တၢင်ႇ မ ၽဵတ်း)

(4) –ႅမ် = ၵေတၢင်ႇ မ ၽဵတ်း ၵေ + –မ် = ၵႅမ် (ၵ ၵေတၢင်ႇ မ ၽဵတ်း)

(5) –ႄမ် = ၼၵတၢင်ႇ မ ၽဵတ်း ၼၵ + –မ် = ၵႄမ် (ၵ ၼၵတၢင်ႇ မ ၽဵတ်း)

(3) ၵိမ် ၵိမ်ႇ ၵိမ်ႈ ၵိမ်း ၵိမ်ႉ ၵိမ်ႊ

ယႃႇပေႁိမ်ၵၢဝ်ဝႃႇ
ၼေႇၵၢဝ်ယိမ်ၵၢဝ်ငလႈ
ၽိမ်းသိုဝ်ႉၽိမ်းၸႆႇ

(4) ၵဵမ် ၵဵမ်ႇ ၵဵမ်ႈ ၵဵမ်း ၵဵမ်ႉ ၵဵမ်ႊ

ႁႃးတေႁႃႇယဵမ်ႈ
ယႃႇသဵမ်ႈမႂ်ႉႁူဝ်ႉ
ယိမ်သဵမ်မႃးတႃႉ

(5) ၵႅမ် ၵႅမ်ႇ ၵႅမ်ႈ ၵႅမ်း ၵႅမ်ႉ ၵႅမ်ႊ

မႃးႁဝ်းလွႆႈထႅမ်ၶဝ်
သႅမ်းမႂ်ႉလႅမ်ႁိမ်းႁႆႊ
ယႅမ်ႉတူၺ်းလီလီ

(6) ုမ် = တိုတ်ႉ မ ၽႅတ်း ၵု + မ် = ၵုမ် (ၵ တိုတ်ႉ မ ၽႅတ်း)

(7) ူမ် = တိုတ်ႉသွင် မ ၽႅတ်း ၵူဝ် + မ် = ၵူမ် (ၵ တိုတ်ႉသွင် မ ၽႅတ်း)

(8) ွမ် = ၵွႆႈ မ ၽႅတ်း ၵေႃ + မ် = ၵွမ် (ၵ ၵွႆႈ မ ၽႅတ်း)

(6) ၵုမ် ၵုမ်ႇ ၵုမ်ႈ ၵုမ်း ၵုမ်ႉ ၵုမ်ႊ

ယႃႇယုမ်ႇႁႃမ်းၾၼ်
ၵုမ်ႇမႆႉၽိူဝ်ယုမ်း
မီးၵႃပုမ်းၵိူဝ်ႈ

(7) ၵူမ် ၵူမ်ႇ ၵူမ်ႈ ၵူမ်း ၵူမ်ႉ ၵူမ်ႊ

ၵူမ်ႇလူမ်ႈလူမ်ႈသေ
ၶႃႉဝႆႉၶင်းၵူမ်ႈ
ယႃႇၵႃဝ်ၵူမ်ႇတိူဝ်ႉ

(8) ၵွမ် ၵွမ်ႇ ၵွမ်ႈ ၵွမ်း ၵွမ်ႉ ၵွမ်ႊ

ၵႆႇၶႆႇႁိမ်းတွမ်
လွမ်ထွမ်ႇမိူဝ်းယူႇ
ငူးလွမ်မႄးၵႃဝ်

(9) ိုမ် = တိုတ်ႉတႃင်ႇ မ ၸၼ်တ်ႉး ၵိုဝ် + –မ် = ၵိုမ် (ၵႃ တိုတ်ႉတႃင်ႇ မ ၸၼ်တ်ႉး)

(10) ိူမ် = တိုတ်ႉသွင်တႃင်ႇ မ ၸၼ်တ်ႉးၵိူဝ် + –မ် = ၵိူမ် (ၵႃ တိုတ်ႉသွင်တႃင်ႇ မ ၸၼ်တ်ႉး)

(၉) ၵိုပ် ၵိုပ်ႇ ၵိုပ်ႈ ၵိုပ်း ၵိုပ်ႉ ၵိုပ်ꩻ

ယႂ်ႇယူႇတီႈၵိုပ်တိုပ်း
ဢႆႉယၢမ်ႈလိုပ်းၶေႂ်ႇ
မိူဝ်ႈၸ်ၵၢမ်ႇရိုပ်း

(10) ၵိူပ် ၵိူပ်ႇ ၵိူပ်ႈ ၵိူပ်း ၵိူပ်ႉ ၵိူပ်ꩻ

ယႂ်ႇၵိူပ်ႈႁိပ်းသဝ်
ဢၢႆႉတိူပ်ႈမႆႉဝႆႉၵႆၵႆ
ယႂ်ႇရိူပ်ႈတူလ်းႁဝ်း

ၵၢင်ၽိုၵ်းလူ 2

ၵႆႉၶေႈႁဝ်းလီလွမ်ႉဝႆႉၵိုမ်းၵိုမ်း။ ယႃႇပေလိုမ်းတူၺ်း။ ၶင်ႈၶုမ်ႇတီႈ ႁူဝ်ၶမ်ႉ မီးၶိုမ်းၵူဝ်ႈ။ သိမ်ႈမႆႉလႅမ်ဝႆႉၶႅမ်ၶႅမ်ငလႈ။ ပေႃးယဝ်ႉသမ်ႉ ထူမ်ၶုမ်ထူဝ်ႇသေ။ တၢမ်းၶမ်ႈ ၶမ်းဝႃး လူမ်းၶႄႉ။ မႆႉယူမ်းတီႈၵိမ်းသုမ်ႉပေႃးလူမ်ႉ။ မၢဝ်ႇၶုမ်ႇၶဝ် ၵၢမ်တုမ်မႆႉယူမ်းမႃး။ တမ်းတီႈၵိမ်းၶႄႈထမ်ႈ။ မၢဝ်ႇၶုမ်ႇၵၢမ်ႇမႃးၽွမ်ႉ ယွမ်းဝႆႉသၢမ်ၶေႉ။

ၵႂၢမ်းလီ ၶဝ်ႈႁူၽင်ၵၢမ်ႇလႃႉ။ ၵႂၢမ်းလႃႉၶဝ်ႈႁူၽင်ၵၢမ်ႇလီ။ လႃႉႁူမ်ႈၶီ လီႁူမ်ႈသိူင်း။ တူဝ်လူႉ ၵိုဝ်ႈၵၢမ်ႇၵႃႈ။ တူဝ်တၢႆ လႆႈၵၢမ်ႇၶဝ်ႈ။ ၽိူဝ်ႇသၢႆႇလူႉတႃႉတၢႆ။ မီးတၢင်ႈမေႃလူး။ မီးႁူင်ႈမေႃထွမ်ႇ။ ၵႆႉထၢမ်ၵႆႉလႆႈ။ ၵႆႉၶၢႆႉပၢႆႈသုမ်းၶူဝ်း။

တူဝ်ၸဵတ်းသဵင်လင် ၼ ၸဵတ်း " -ၼ် "

(1) -ၼ် = ၼ ၸဵတ်း   ၵ + ၼ် = ၵၼ် (ၵ ၼ ၸဵတ်း)
(2) -ၢၼ် = ၵႃပွတ်း ၼ ၸဵတ်း   ၵႃ + ၼ် = ၵၢၼ် (ၵ ၵႃပွတ်း ၼ ၸဵတ်း)

(1) ၵၼ် ၵၼ်ႇ ၵၼ်ႈ ၵၼ်း ၵၼ်ႉ ၵၼ်ႊ

ၶၢဝ်းမိူဝ်ႈဝၢႆးဝၼ်း
ၵဝ်ပၼ်ၶမ်းမၼ်ႈ
လီလႆႈတၼ်းထႃႈ

(2) ၵၢၼ် ၵၢၼ်ႇ ၵၢၼ်ႈ ၵၢၼ်း ၵၢၼ်ႉ ၵၢၼ်ႊ

မီးဝႆႉႁူၺ်ထၢၼ်ႇ
ပၢၼ်ႈမႂ်ႊမႆႉသၢၼ်ႈ
ႁႃႇၵၢၼ်ႇတူၺ်းလႄႈ
သူယႃႇပေၶၢၼ်ႉ
ၵႂၢမ်းၼမ်ၼႆႉၵၢမ်းၵၢၼ်

(3) -ိၼ် = တၢင်ႇ ၼ ၸဵတ်း   ၵိ + ၼ် = ၵိၼ် (ၵ တၢင်ႇ ၼ ၸဵတ်း)
(4) -ဵၼ် = ေတၢင်ႇ ၼ ၸဵတ်း   ၵေ + ၼ် = ၵဵၼ် (ၵ ေတၢင်ႇ ၼ ၸဵတ်း)
(5) -ႅၼ် = ႄတၢင် ၼ ၸဵတ်း   ၵႄ + ၼ် = ၵႅၼ် (ၵ ႄတၢင်ႇ ၼ ၸဵတ်း)
(3) ၵိၼ် ၵိၼ်ႇ ၵိၼ်ႈ ၵိၼ်း ၵိၼ်ႉ ၵိၼ်ႊ

ၶႄးမီးယိၼ်ႉၸိၼ်ႇ
တိၼ်သၼ်ႇတိၼ်းတိၼ်း
လႆးသၢမ်ၵိၼ်ၸိၼ်ႇ

(4) ၵဵၼ် ၵဵၼ်ႇ ၵဵၼ်ႈ ၵဵၼ်း ၵဵၼ်ႉ ၵဵၼ်ႊ

ယႃႇလဵၼ်းၽႆးလႄႈၼမ်ႉ
ႁူဝ်ပဵၼ်ၶဵၼ်တီႈႁဝ်း
ၵဵၼ်ႈၸွမ်းပႃႇယိူဝ်ႈ

(5) ၵႅၼ် ၵႅၼ်ႇ ၵႅၼ်ႈ ၵႅၼ်း ၵႅၼ်ႉ ၵႅၼ်ႊ

ဝႅၼ်ပီႈၶမ်းၶႅမ်း
ယူႇဝၢၼ်ႈႁူဝ်တႅၼ်ႈ
မႃးၶႃၶဝ်ႈတႅၼ်

(6) –ုၼ် = တိုတ်ႉ ၽႅတ်း ၵု + ၼ် = ၵုၼ် (ၵ တိုတ်ႉ ၼ ၽႅတ်း)
(7) –ူၼ် = တိုတ်ႉသွင် ၼ ၽႅတ်း ၵူ + ၼ် = ၵုၼ် (ၵ တိုတ်ႉသွင် ၼ ၽႅတ်း)
(8) –ွၼ် = ႁွႆႈ ၼ ၽႅတ်း ၵေႃ + ၼ် = ၵွၼ် (ၵ ႁွႆႈ ၼ ၽႅတ်း)

(6) ၵုၼ် ၵုၼ်ႇ ၵုၼ်ႈ ၵုၼ်း ၵုၼ်ႉ ၵုၼ်ႊ

ၸဝ်ႈမုၼ်လႄႈၸဝ်ႈၶုၼ်
တီႈႁႆႊၼႃးၶုၼ်ႇ
ၽႂ်ယူႇႁေႃႈမီးသုၼ်ႇ

(7) ၵူၼ် ၵူၼ်ႇ ၵူၼ်ႈ ၵူၼ်း ၵူၼ်ႉ ၵူၼ်ႊ

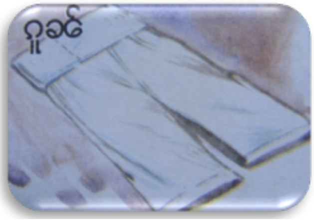

တူၼ်ႈၼိဝ်ႉမီးၼႂ်းသူၼ်
မူၼ်ႊမူၼ်ႊသိူဝ်းသိူဝ်း
ၵမ်ႇႁိူဝ်ႉၵမ်ႇၵူၼ်ႈ

(၈) ဢွၼ် ဢွၼ်ႇ ဢွၼ်ႈ ဢွၼ်း ဢွၼ်ႉ ဢွၼ်ႊ

ဢွၼ်ၵၼ်ထွမ်ႇတႃႉ
ၼိူဝ်ႉမွၼ်းလွၼ်ႉလွၼ်ႉ
ယႃႇပေယွၼ်ႇၸႂ်

(၉) ိုၼ် = တိုတ်ႉတၢင်ႇ ၼႄ ၽႅတ်း ဢိုၼ် + ၼ် = ဢိုၼ်
(ဢ တိုတ်ႉတၢင်ႇ ၼႄ ၽႅတ်း)
(10) ိူၼ် = တိုတ်ႉသွင်တၢင်ႇ ၼႄ ၽႅတ်းဢိူၼ် + ၼ် = ဢိူၼ်
(ဢ တိုတ်ႉသွင်တၢင် ၼႄ ၽႅတ်း)

(၉) ဢိုၼ် ဢိုၼ်ႇ ဢိုၼ်ႈ ဢိုၼ်း ဢိုၼ်ႉ ဢိုၼ်ႊ

တူလုၵ်းလူပိုၼ်းတႃႉ
ၽိုၼ်ႇလႃႈမၼ်းလိုၼ်း
ယိုၼ်းယၢဝ်းမိူဝ်းၼေႃႈ

(10) ဢိူၼ် ဢိူၼ်ႇ ဢိူၼ်ႈ ဢိူၼ်း ဢိူၼ်ႉ ဢိူၼ်ႊ

ၶၢဝ်းၼေႃႈလိူၼ်ၵျႃႈ
ထိူၼ်ႇၶိူဝ်းဢမ်ႇၼေႃ
ပုၼ်ႈတႃႇသဝ်ႁိူၼ်း

ၶၢင်ၽိုၵ်းလူ -႓

ယႃႇပေယူႇပဝ်ႇၶွင်းလႆႈ။ ၽွင်ႉၵႂၢမ်းၶေႃႈၶႆႉ ငိုၼ်းမွင်ႈမွင်ႈၼလႈ။ ၵႂၢမ်းမိူဝ်ႈႁွင်ႇဝႃႈ " ဢဝ်ႉ ၶွင်းဝၢင်းႁူဝ်ၶိုၼ်ႈ၊ ဢဝ်ႉၵဵဝ်ႇလႆႈၸိင်းလေး၊ ၸိုၼ်ႈႁၢင်ယႃႇယူႇ၊ ၸိုၼ်ႈႁူႉယႃႇၶွင်း။ မူဝ်ၵေႈယႃႇငိုၼ်းလမ်ႉ၊ ၸမ်ႉၵေႈယႃႉငိုၼ်းၶူၼ်ႇ။ ၶိုၼ်ႈၵိၼ်ၶမ်ႉႁွင်ႉၵေႇ၊ ၶိုၼ်ႈၵိၼ်ၵေႇႁွင်ႉၶမ်ႉ " ။ ၽိုၼ်ၽိုၼ်မၢင်းမၢင်း ၶိုၼ်း တူၺ်းတူဝ်ၵဝ်ႇလူး ပဵၼ်ၸိူဝ်?။ ၶိုၼ်းတူၺ်ႈၵၢင်ႁဝ်းလူႈ ပဵၼ်ၸိူဝ်?။ ၶိုၼ်ႈယွၼ်ႇမႃးတၢင်ႇၸိူဝ် ယဝ်ႉ?။ ၵႂၢမ်းႁူင်းထဝ်ႈဝႃႈ " ၶိုၼ်ႈလွႆႇပိူၼ်ႈ ထၢမ်လွႆႇႁဝ်း၊ ပိူၼ်ႈၶမ်ႉပိူၼ်ႈလီ၊ ႁဝ်းၶမ်ႉႁဝ်းလီ။ ပိူၼ်ႈလီပႆႇတၢင်ႇ လႃႉႁဝ်း " ၶႆၵိူဝ်ႈ။ ယႃႇပေငိူဝ်ႈ၊ ယႃႇပေယူႇ လလိူဝ်ႈလလႃႈယူႇၼလႈ။ လီဝူၼ်ႉသၢင် လွမ်းၵၢင်တူဝ် လဝ်ႈၵဝ်ႇတေႉတေႉ။

တူဝ်ၽႅတ်းသႅင်လင် င ၽႅတ်း " –င် "

(1) –င် = င ၽႅတ်း ၵ + င = ၵင် (ၵ င ၽႅတ်း)
(2) –ၢင် = ၵၢပွတ်း င ၽႅတ်း ၵၢ + ၵၢင် = ၵၢင် (ၵ ၵၢပွတ်း င ၽႅတ်း)

(1) ၵင် ၵင်ႇ ၵင်ႈ ၵင်း ၵင်ႉ ၵင်ႊ

ၵဝ်ယင်ၾိုဝ်းၼလႈ
တေယမ်းတီႈၼင်ႈ
လီႁၢင်ႈတေႉၼေႃ

(2) ၵၢင် ၵၢင်ႇ ၵၢင်ႈ ၵၢင်း ၵၢင်ႉ ၵၢင်ႊ

မီးဝႆႉၼၼ်ႉလၢင်း
တၢင်ႈၼဝ်ႈၽေႃႇၶၢင်ႈ
လၢင်ႊၶဝ်ႈႁၢၼ်ႊယၢင်း

(3) –ိင် = တၢင်ႇ င ၽႅတ်း ၵိ + င် = ၵိင် (ၵ တၢင်ႇ င ၽႅတ်း)
(4) –ဵင် = ၵေတၢင်ႇ င ၽႅတ်း ၵေ + င် = ၵဵင် (ၵ ၵေတၢင်ႇ င ၽႅတ်း)
(5) –ႅင် = ႄၵတၢင်ႇ င ၽႅတ်း ႄၵ + င် = ၵႅင် (ၵ ႄၵတၢင်ႇ င ၽႅတ်း)

(3) ၵိင် ၵိင်ႇ ၵိင်ႈ ၵိင်း ၵိင်ႉ ၵိင်ႊ

တီႈႁိမ်းလွႆလိင်ႇ
လိင်းယူႇၶိုဝ်ႁိင်ႇမႆႉ
ပီၼ်ႁိင်ႇမႆႉလိင်

(4) ၵဵင် ၵဵင်ႇ ၵဵင်ႈ ၵဵင်း ၵဵင်ႉ ၵဵင်ႊ

ငိၼ်းသဵင်ၵႆႇတဵင်ႇ
ၵဵဝ်ႇလွမ်းၶိဝ်ႇဝဵင်း
ၵႆႇဝဵင်ႈႁႃသၢဝ်

(5) ၵႅင် ၵႅင်ႇ ၵႅင်ႈ ၵႅင်း ၵႅင်ႉ ၵႅင်ႊ

ႁႃမႃးထႅင်ႈၼေလႈ
တႃႇၼမႈၼၵႃးလႅင်
ယႃႇပေႁႅင်ႉၶၢၼ်ႉ

(6) –ုၼ် = တိုတ်ႉ ၸ ၽၵ်တ်း ၵု + င် = ၵုင် (ၵ တိုတ်ႉ ၸ ၽၵ်တ်း)
(7) –ူၼ် = တိုတ်ႉသွင် ၸ ၽၵ်တ်း ၵူဝ် + င် = ၵူင် (ၵ တိုတ်ႉသွင် ၸ ၽၵ်တ်း)
(8) –ွ = ၵွႆႈ ၸ ၽၵ်တ်း ၵေႃ + င် = ၵွင် (ၵ ၵွႆႈ ၸ ၽၵ်တ်း)
(6) ၵုင် ၵုင်ႇ ၵုင်ႈ ၵုင်း ၵုင်ႉ ၵုင်ႊ

မႆႉႁူင်းၶိူဝ်ၵုင်း
လူမ်းၽီႁူင်ပဝ်ႇ
ၽူလ်းမုင်းသုမ်ႇဝႆႉ

(7) ၵူင် ၵူင်ႇ ၵူင်ႈ ၵူင်း ၵူင်ႉ ၵူင်ႊ

ပႃးလူင်ႈမႃးၶၢႆ
မွၵ်ႊလူင်ႊပီၼ်တူင်ႇ
ၵေႃးယူင်ႇသိုဝ်ႉၵၢဝ်

(8) ၵွင် ၵွင်ႇ ၵွင်ႈ ၵွင်း ၵွင်ႉ ၵွင်ႊ

ၽွင်းမိူဝ်ႈၶမ်ႉၶွင်း
ႁူဝ်ငွင်းႁိူဝ်းပွင်ႇ
လီလွင်သေၵိူဝ်ႈ

(9) ◌ိုင် = တိုတ်ႉတၢင်ႇ င ၽႅတ်း ၵိုဝ် + င် = ၵိုင် (ၵ တိုတ်ႉတၢင်ႇ င ၽႅတ်း)
(10) ◌ိူင် = တိုတ်ႉသွင်တၢင် င ၽႅတ်း ၵိူဝ် + င် = ၵိူင် (ၵ တိုတ်ႉသွင်တၢင်ႇ င ၽႅတ်း)

(9) ၵိုင် ၵိုင်ႇ ၵိုင်ႈ ၵိုင်း ၵိုင်ႉ ၵိုင်ႊ

ႁိူင်းၶမ်ႉၽိုင်ႈၶႅႉ
ၶမ်ႉၽုင်ႈယိုင်ႈဝႅႉ
ႁူဝ်ၶမ်ႉမၶၼ်းယိုင်ႈ

(10) ၵိူင် ၵိူင်ႇ ၵိူင်ႈ ၵိူင်း ၵိူင်ႉ ၵိူင်ႊ

ၾိင်ႈမိူင်းပိူင်ၵဝ်ႇ
ဢမ်ႇလိူင်းသေၽေဝ်ႇ
ၵ်ႈယိူင်ႈလွမ်း

ၵၢၼ်ၽိုၵ်းလူ - 4

ၽွႆးမႆႈထိုၼ်ႉ တူဝ်ထိုၼ်ႉတိုၼ်ႉပႆး။ ၸၢင်သီႉတူဝ်ၸၢင်တၢင်း။ တူၼ်ႈမႆႉပေႃးၶွႆႉပေႃးၶၢင်။ မႆႉၶၼ်ႉၶဝ်ႈတၢင်းတိုဝ်းၶမ်ၶႄႉ။ လီလုမ်းလႅးထိုၼ်ႉမႆႉ၊ ၵွႆႈပေႃႈပၼ်ထိုၼ်ႉမႆႉ ယွႆႉယွႆႉၸၢင်ႈၸၢင်ႈၶၼ်ႉ။ လၢင်းၵၼ်ၵမ်ႉလႆႈၶေႃႈ ၽေးၼၼ်လေႃႈမႃးလမ်။

လႆးငလႈယိင်းတၢင်းလႆ၊ ပၼ်ႁူၼ်းယႃႉလိူမ်းၽွင်ႈ။ ယႃႉၵွႆႈပိူၼ်ႈၵိင်ၶိူဝ်ႁဝ်းလႆႈ။ တၢင်းၵၢင်ႈ ၵၢၼ်း ပႆႉပိင်းလွႆၸႆႈၵဝ်လွႆတေႃႉတိင်ႈၶိုၼ်း။ ပႆႉပႃႈပိင်းလွႆလူးႁွၼ်ႉ၊ ဝႆႉလွႆၼိင်ၼိင်၊ ပၼ်ၵိၼ်ပၼ်ၵိင်း လိင်ႈလိင်ႈလိင်းလိင်း။

ၵၢၼ်ၽိုၵ်းလူ - 5

ၶိင်းၵိင်ၶႄႉလိင်ႉ မီးၶိင်ၼိင်ၶိင်ၼိင်၊ ပၼ်ၶိင်ၶိင်ႉၵိင်ႈ၊ ၼိင်ႉၶိင်ၶိင်းၵိင် ပိင်းၶႄႈၼိင်ႈ၊ ၶိင်မီး ၶူဝ်ၼိင်၊ ၼိင်မီးၶူဝ်ၼိင်ႉ၊ ၶိင်ၵိင်ႈၶိင်းၵိင် ၵိင်ႈၶႄႉၼိင်ၶႄႉလၢင်ဝႃႈလၢင်၊ ၷင်ႉဝႃႈ ၶိင်ၼိင် ၶိင်ၶိင်ႉၵိင်ႈ၊ ၸိင်ႉၵိင်ႈၶိင်ႉၶိင်ၼိင်၊ ၸိင်ၶိင်ႉၵိင်ႈၶႆႉၵိင်ႈၵိင်ႈၼိင်ၼိင်ၶႆယဝ်ႉ။

ၵၢၼ်ၽိုၵ်းလူ - 6

လီႉလူးပိူၼ်ႈသွင်ၵၢၼ်၊ လၼ်လူးႁဝ်းသၢမ်ၶိူဝ်ႉ။ လွႆႈၵၼ်ၵိၼ်လၢင်ႉဝၢၼ်၊ၷွႆႈၵၼ်ႁၢမ်လၢင်ႉမဝ်၊ ၷွႆႈၵၼ်ၵၢဝ်လၢင်ႉလႆႈ၊ ယိင်းၶၢင်ႉၽႆ၊ လႆးၶၢင်ႉၶမ်ႉ။ ယေႈၵေႃႉၵူႉယေႈၵၢၼ်၊ ယေႈၵေႃႉႁၼ်ယေႈ လွင်ႈ။ ယိူၼ်ႉလႆႈပၼ်တိင်ႈၶမ်း၊ၵမ်ႉယိူၼ်ႉလႆႈပၼ်လမ်းမႆႉ။

ၵၢၼ်ၽိုၵ်းလူ 7

လိင်းဝၼ်းပိုင်းထွင်ႉ၊ ၵၢင်တူင်ႈၵၢင်ၶႄး ၶဝ်ႈလိူင်မိူင်း၊ တူလ်းတၢင်းလွႆၵေႃႈ ပေႃးၽွမ်တႃႈတၢင်း ၵႆၵႆၶၼ်ႉမီးတူၼ်းလွႆသွမ်ႉသွမ်ႉ၊ တီႈၶၼ်ႉပၼ် လူင်ၸမ်ႉမိူင်ႈႁဝ်း။ တီႈၵမ်ႉပေႃႈၵႆၶၼ်ႉ လႆႈႁၼ် ၸၼ်းၽွႆးၵွၵ်ႉ။ တီႈပိဝ်ၽွႆးသုင်သုင်ၶၼ်ႉပၼ်ၵီႈသင်?။ ပၼ်တီႈလိူဝ်ႈမႆႉ၊ ပၼ်တီတမ်ၶဝ်ႈ။ သိၼ်ႈ တၢင်ႈၵၢၼ်ၵေႃႉလူးတီႈၶၼ်ႉ ပၼ်ႉလွမ်းတိၼ်လွႆမႃး၊ ၵိမ်းတၢင်းမီး ၵေႃမႆႉသၢင်း၊ မီးတူၼ်ႈႁူင်းၽိူဝ် ၼိဝ်ၼိဝ်။ တီႈငဝ်ႈႁူင်း မီးၽိူဝ်ထိုၼ်ႉၵိင်ဝႆႉ၊ လူင်ၸမ်ႉ၊ ၵႆၸ၊ ၶႄး၊ သူၼ်၊ၽိူဝ်ထိုၼ်ႉ ထႆ၊ လေႃႉ၊ ၸႂ်း၊ ဝူဝ်း၊ ပၼ်ၶွင်လီလူင်ႁဝ်းတၢင်းလႆ။။

မႆႉတူၼ်ႈၶိုင်ႈ ၵမ်ႉပၼ်လူင်ၸ၊ ႁူၼ်းၵေႃႉၶိုင်ႈၵမ်ႉပၼ်ဝၢၼ်ႈ။ ႁူလ်ႈပိုင်ႈငၢမ်ႈ၊ ငၢမ်ႈပိုင်ႈ ႁူလ်ႈ။ ယူႉဝၢၼ်ႈၵွႆႈၵမ်ႉဝၢၼ်ႈ၊ ယူႉမိူင်းၵွႆႈၵမ်ႉမိူင်း။ ၽူႈယိင်းမေႃပွင်မိူင်း ၵူမုၼ်ႁိူင်းတိမ်ၽႄႉ။

ၶၼ်ႁဵၼ်း -6

တူဝ်ၽဵတ်းသဵင် " -ပ်၊ -တ် -ၵ် "

(1) -ပ် = ပ ၽဵတ်း ၵ + ပ် = ၵပ် (ၵ ပ ၽဵတ်း)

(2) -ၢပ် = ၵၢပွတ်း ပ ၽဵတ်း ၵၢ + ပ် = ၵၢပ် (ၵ ၵၢပွတ်း ပ ၽဵတ်း)

(1) ၵပ် ၵပ်ႇ ၵပ်ႈ ၵပ်း ၵပ်ႉ ၵပ်ႊ

လိူၼ်မူၼ်းလိူၼ်လပ်း
ၶပ်ႉဝႆႉၼႂ်းလႂ်
ၽူႈလႂ်ၵေႃႈၶပ်ႉယမ်

(2) ၵၢပ် ၵၢပ်ႇ ၵၢပ်ႈ ၵၢပ်း ၵၢပ်ႉ ၵၢပ်ႊ

တီႈႁိမ်းပၢၼ်းတၢပ်ႈ
မီးသူၼ်ၶဝ်ႈၵၢပ်ႇ
လွႆႈၵၼ်ႁၢပ်ႇလင်ႇမဝ်

(3) -ိပ် = တၢင်ႇ ပ ၽဵတ်း ၵိ + ပ် = ၵိပ် (ၵ တၢင်ႇ ပ ၽဵတ်း)

(4) -ဵပ် = ၵေတၢင်ႇ ပ ၽဵတ်း ၵေ + ပ် = ၵဵပ် (ၵ ၵေတၢင်ႇ ပ ၽဵတ်း)

(5) -ႅပ် = ႄၵတၢင်ႇ ပ ၽဵတ်း ႄၵ + ပ် = ၵႅပ် (ၵ ႄၵတၢင်ႇ ပ ၽဵတ်း)

(3) ၵိပ် ၵိပ်ႇ ၵိပ်ႈ ၵိပ်း ၵိပ်ႉ ၵိပ်ႊ

ယႃႇပေၽူၼ်ႈယိပ်း
ၵဝ်မႃးတဝ်ႇၶိပ်ႈ
သိပ်ႉထၢၼ်ႇၽွင်းသႂ်ႇ

(4) ၵဵပ် ၵဵပ်ႇ ၵဵပ်ႈ ၵဵပ်း ၵဵပ်ႉ ၵဵပ်ႊ

ဝူဝ်းၵူၺ်းၵႃႇယဵပ်ႇ
လဵပ်ႈၵႃႇလဵပ်ႈမႃး
တိၼ်တေလဵပ်းၵူဝ်ႈ

(5) ၵႅပ် ၵႅပ်ႇ ၵႅပ်ႈ ၵႅပ်း ၵႅပ်ႉ ၵႅပ်ႊ

တႅပ်းၶီႈၵၢၼ်ႈသုႆႇ
ႁူင်ႁိူဝ်ႈလႅပ်ႈလႅပ်ႈ
ယႃႇဝႅပ်ႈတွင်ႉၵိၼ်

(6) ု ပ် = တိုတ်ႉ ပ ၸႅတ်း ၵူ + ပ် = ၵုပ် (ၵ တိုတ်ႉ ပ ၸႅတ်း)
(7) ူ ပ် = တိုတ်ႉသွင် ပ ၸႅတ်း ၵူ + ပ် = ၵူပ် (ၵ တိုတ်ႉသွင် ပ ၸႅတ်း)
(8) ွ ပ် = ၵွႆႈ ပ ၸႅတ်း ၵေႃ + ပ် = ၵွပ် (ၵ ၵွႆႈ ပ ၸႅတ်း)

(6) ၵုပ် ၵုပ်ႇ ၵုပ်ႈ ၵုပ်း ၵုပ်ႉ ၵုပ်ႊ

ၼမ်ႉသမ်ႉမႃးလုပ်ႇ
ႁုပ်ႈၵဝ်ၵမ်ႇလႆႈ
ယႃႇပေၵုပ်ႇယူႇ

(7) ၵူပ် ၵူပ်ႇ ၵူပ်ႈ ၵူပ်း ၵူပ်ႉ ၵူပ်ႊ

ႁူပ်ႉႁၼ်မႃးယဝ်ႉ
ၵႃႈသူပ်းႁႅၼ်တူလုၺ်း
မႃပေႃးၼူပ်းဝႃႈ

(8) ၵွပ် ၵွပ်ႇ ၵွပ်ႈ ၵွပ်း ၵွပ်ႉ ၵွပ်ႊ

ပိူဝ်ႈႁွပ်ႇလိူင်ႉမႃး
လီၶွပ်ႈလွႆတေႉ
ၶွပ်ႇၸွႆႈတၢင်းၵိၼ်

(9) ိုပ် = တိုတ်ႉတၢင်ႇ, ပၸၼ်ႇတ်း ၵိုပ် + ပ် = ၵိုပ် (ၵ တိုတ်ႉတၢင်ႇ, ပ ၸၼ်ႇတ်း)
(10) ိူပ် = တိုတ်ႉသွင်တၢင်ႇ, ပ ၸၼ်ႇတ်း ၵိူပ် + ပ် = ၵိူပ် (ၵ တိုတ်ႉသွင်တၢင်ႇ, ပ ၸၼ်ႇတ်း)

(9) ၵိုပ် ၵိုပ်ႇ ၵိုပ်ႈ ၵိုပ်း ၵိုပ်ႉ ၵိုပ်ႊ

ပိူၼ်ႈႁႃႁေႃႈႁိုပ်ႈ
လိုပ်ႈလုၺ်းၵမ်ႇလႆႈ
ပေႃႈၵမ်ႇသိုပ်ႇလိုပ်ႈ

(10) ၵိူပ် ၵိူပ်ႇ ၵိူပ်ႈ ၵိူပ်း ၵိူပ်ႉ ၵိူပ်ႊ

သွင်ႇဝႆႉၶွင်းၵိူပ်ႇ
ႁိူပ်ႇမႆႉတိူပ်ႇမႆႉ
ၶဝ်ႈပဵၼ်ယႃႈယႃ

ၵၢၼ်ၽိုၵ်းလူ – ႘

ပေႃးႁဝ်းလွႆႈၵၢၼ်ႁၢပ်ႇ၊ လွင်ႈသင်ၵေႃႈ ဢမ်ႇယၢပ်ႇသေပိူင်။ မိူဝ်ႈၶိုၼ်ႈလမ်း ၶမ်းၶိုၼ်ႈၵျပ်ႈ။ မၢဝ်ႇပေႃႈၵေႃႉငိုၼ်းပၼ်း၊ ပႆႇတၢၼ်ႇပေႃႈႁိူၼ်းတၼ်းၶိူင်ႈၵေႃႉ။ ၽူဝ်ၽၢၼ်ၵေႃႈမေႃးယၢပ်ႇ လွႆႈၵၢၼ်ႁၢပ်ႇ လိၵ်းမီး။

ၶိူင်ႈယိပ်းၶိူင်ႈတိုဝ်းၶႄႈႁိူၼ်း ဝႆႉလီလီ။ ၶူဝ်းၵဝ်ႇၶူဝ်းမႂ်ႇ ၵဵပ်းဝႆႉသိင်ႈသိင်ႈ။ ယႃႇႁၢႆႈႁိူင်ႈႁၢႆႈ။ ၵၢၼ်လီၽဵဝ်းၵေႃႈၽဵဝ်ႈ၊ ၵၢၼ်လီသိမ်းၵေႃႈသိမ်း၊ ၵၢၼ်လီလိမ်ၵေႃႈလိမ် ၵၢၼ်လႅပ်ႇပိင်းလႅပ်ႇႁၢင်ႉ။ ပေႃႈၵမ်ႉႁူႉ လီလွပ်ႇထၢမ်လွမ်းယူႇၵိုဝ်ႇ။

ၵၢၼ်ၽိုၵ်းလူ – ႙

မိုဝ်းၶွၼ်လိူဝ် တူပ်းၶမေႉၵမ်ႉလင်။ လွင်ႈသင်ၵေႃႈ တွင်ႈထၢမ်ၵၢၼ်။ ထွမ်ႇသူပ်းၵၢဝ်ႇၵၢမ်း ႁူၼ်းထဝ်ႈ။ မိူဝ်ႈမိူၼ်ႈၵမ်မူၼ်ၶင်ႇမိုဝ်းထိုင် ၶူႈလင်ၶိုင်ၵမ်ႉမူၼ်ၶင်ႇသူပ်းတူင်ႉ။ တူလ်းသင် ယႃႇတူလ်းလုပ်ႉလၢပ်ႉ။

ၵၢၼ်ၽိုၵ်းလူ – 10

ပေႃးၶၢဝ်းၽူၼ်ၼ် တူလ်ငလႈႁုပ်းၵၢပ်ႇ ပိၼ်ၶူဝ်းပိူင်ႈႁႆးၶေႃးၶဝ်။ ႁူၼ်းဝၢၼ်ႈႁူၼ်းသူၼ်ၵေႃႈ လႆႈသိုဝ်ႉယိပ်းတိုဝ်း။ မိူဝ်ႈဝႃး ႁဝ်းၵႃႈၵဵဝ်ႇဝၢၼ်ႈၶိူဝ်။ တူလ်ၵေႃႈၵမ်ႉမႆး၊ ႁုပ်းၵၢပ်ႇၵေႃႈၵမ်ႉပႃး။ မိူဝ်ႈမႃး၊ မႃးႁူပ်ႉၽူၼ်လူင်လူမ်းလႅင်ႉ ၶႄႈၵၢင်ပၢင်ႇ။ ႁဝ်းယမ်းတင်းတူဝ်။ ယမ်းပေႃးယွပ်ႇပိၼ်ႉပိၼ်ႉ။ တေသိုပ်ႇမႃးႁိုၼ်းၵေႃႈယၢပ်ႇ။ ႁွပ်ႈၶႆ လင်ႇပႆႉၶဝ်ႈထိုင်ၶေႃး။ ၶဝ်ႈၶမ်ႈၵေႃႈၵိုပ်း။ လင်ႇဝႃႈႁုပ်း ၵၢပ်ႇ ၶႆႉ ၶဝ်ႈတၢင်းတိုဝ်းတေႉတေႉ။ တေၵႂႃႇလႆႈၵေႃႈပႃးႁုပ်းၵၢပ်ႇၶေႃး။ ပေႃးၽႄႉပၢင်ႇ ၶၢဝ်းႁၢင်ႈၶၢဝ်း ႁူင် ၵေႃႈ ၵမ်ႉလီလိုမ်း ႁုပ်းယေႃးမိူင်ႈၶွင်။ ႁုပ်းၵၢပ်ႇ၊ ႁုပ်းယေႃး၊ တူလ်ၶဝ်လိူဝ်းၶႆႉ ပိၼ်ၶွင်လီ လူင် ႁဝ်းတေႉတေႉ။

တူဝ်ၽဵတ်းသဵင်ၶၢတ်ႇ တ ၽဵတ်း (–တ်)

(1) –တ် = တ ၽဵတ်း ၵ + တ် = ၵတ် (ၵ တ ၽဵတ်း)

(2) –ၢတ် = ၵႃပွတ်း တ ၽဵတ်း ၵႃ + တ် = ၵၢတ် (ၵ ၵႃပွတ်း တ ၽဵတ်း)

(1) ၵတ် ၵတ်ႇ ၵတ်ႈ ၵတ်း ၵတ်ႉ ၵတ်ႊ

မတ်ႉၽိူင်းသေႄလႈ
ဝႆႉၵႂ်ႇတူဝ်သတ်း
ပေႃးၵတ်းၵၢဝ်သိူဝ်ႇ

(2) ၵၢတ် ၵၢတ်ႇ ၵၢတ်ႈ ၵၢတ်း ၵၢတ်ႉ ၵၢတ်ႊ

ၶိုင်ႈမတ်ႉယေႈမၢတ်ႈ
လၢတ်ႈႁွင်ႈပေႃးၶၢတ်ႇ
ႁူၼ်းသိုဝ်ႉၵမ်ႇထၢတ်ႇ

(3) –ိတ် = တၢင်ႇ တ ၽဵတ်း ၵီ + တ် = ၵိတ် (ၵ တၢင်ႇ တ ၽဵတ်း)

(4) –ဵတ် = ၵေတၢင်ႇ တ ၽဵတ်း ၵေ + တ် = ၵဵတ် (ၵ ၵေတၢင်ႇ တ ၽဵတ်း)

(5) –ႅတ် = ႄၵတၢင်ႇ တ ၽဵတ်း ႄၵ + တ် = ၵႅတ် (ၵ ႄၵတၢင်ႇ တ ၽဵတ်း)

(3) ၵိတ် ၵိတ်ႇ ၵိတ်ႈ ၵိတ်း ၵိတ်ႉ ၵိတ်ႊ

ယႃႇၵၢဝ်ၶႂၼ်ႉလိတ်ႉ
မၼ်းႁႃႉၽိတ်းႄလႈ
ပိၼ်မိူဝ်ႈဝၼ်းၽိတ်ႈ

(4) ၵႅတ် ၵႅတ်ႇ ၵႅတ်ႈ ၵႅတ်း ၵႅတ်ႉ ၵႅတ်ႊ

ၵႂႅတ်းယေႇၼမ်ႉၸိတ်ႉ

ယႃႇပေသႂ်ႇၸိတ်း

ၵိၼ်ၵပ်းၼိူဝ်ႉပႅတ်း

(5) ၵဵတ် ၵဵတ်ႇ ၵဵတ်ႈ ၵဵတ်း ၵဵတ်ႉ ၵဵတ်ႊ

ပဵတ်ႈတၢင်းၵႂၢႆႉသေ

လင်ႇပႅၼ်ႁူၼ်းလဵတ်း

မဵတ်ႇသၢႆႉမဵတ်ႇၼႃ

(6) ◌ုတ် = တိုတ်ႉ တ ၸဵတ်း ၵူ + တ် = ၵုတ် (ၵ တိုတ်ႉ တ ၸဵတ်း)

(7) ◌ူတ် = တိုတ်ႉသွင် တ ၸဵတ်း ၵူဝ် + တ် = ၵူတ် (ၵ တိုတ်ႉသွင် တ ၸဵတ်း)

(8) ◌ွတ် = ၸွႆႈ တ ၸဵတ်း ၵေႃ + တ် = ၵွတ် (ၵ ၸွႆႈ တ ၸဵတ်း)

(6) ၵုတ် ၵုတ်ႇ ၵုတ်ႈ ၵုတ်း ၵုတ်ႉ ၵုတ်ႊ

တၢမ်လုတ်ႇလီတေႉ

မၼ်းၼေၢင်းသုတ်းၼေႃႇ

ယႃႇပေပၼ်လုတ်ႈ

(7) ၵူတ် ၵူတ်ႇ ၵူတ်ႈ ၵူတ်း ၵူတ်ႉ ၵူတ်ႊ

လႃးသိူဝ်လၢႆးႁူတ်ႈ

မီးၼိူဝ်ႁူတ်ႉလွႆ

ၸွႆသႅင်ႈမူတ်းၵိူဝ်ႈ

(8) ဢွတ် ဢွတ်ၤ ဢွတ်ၣ ဢွတ်း ဢွတ်ႉ ဢွတ်ႈ

ယှၤပေဂွတ်ၤ
ထွခ်ထွတ်ၤဝံ့သေ
မခ်းလင်ၤတေလွတ်ၣ

(9) ိုတ် = တိုတ်ႉတၢင်ၤ, တ ၽ်တ်း ဢိုဝ် + တ် = ဢိုတ်
(ဢ တိုတ်ႉတၢင်ၤ, တ ၽ်တ်း)
(10) ိူတ် = တိုတ်ႉသွင်တၢင်ၤ, တ ၽ်တ်း ဢိူဝ် + တ် = ဢိူတ်
(ဢ တိုတ်ႉသွင်တၢင်ၤ, တ ၽ်တ်း)

(9) ဢိုတ် ဢိုတ်ၤ ဢိုတ်ၣ ဢိုတ်း ဢိုတ်ႉ ဢိုတ်ႈ

တေထွမ်ၤဢဝ်ဒိုတ်း
ပူခ်ၣတေဂိုတ်းယဝ်ႉ
ၽိုတ်ႉဂခ်တူလုၺ်းငလၣ

(10) ဢိူတ် ဢိူတ်ၤ ဢိူတ်ၣ ဢိူတ်း ဢိူတ်ႉ ဢိူတ်ႈ

ဂိခ်မိူဝ်ၣၽွင်းလိူတ်ၤ
ဂိူဝ်လၢင်လိူတ်းဂိူတ်း
လိၚ်ႉမိူဝ်ၣဝခ်းဂိူတ်ၤ

ၵၢၼ်ၽိုၵ်းလူ - 11

ဝူဝ်းၶဝ်ႈသူၼ် ပိူၼ်ႈၵဝ်တူဝ်သၢတ်ႈ။ ပတ်းၵဝ်ၵမ်းၶႄႉ ၵိင်ႈၵိင်ႈ။ ၵဵပ်ႉၶႄႉသမ်ႉ ၵုၢတ်ႉသၢႆႉ ထူင်သေတႃႇ မူဝ်းမွင်ၼၶွင်းထၢင်ၽူၼ်ႉ။ မွင်ၼလေႃးယုပ်းယၢပ်းယိူဝ်ႈ။ မွင်ၼလေႃး ၶိဝ်ႈယိူဝ်ႈဝူဝ်းၵူၺ်း။ ပေႃးၶဝ်ႈမႃး ပၼ်ၽူၼ်ႉလီတေႃႉတေႃႉ။

လႃႇၵူမ်ႈၶီလီၵူမ်ႈသိူဝ်း။ ၵဝ်ၵၼ်ဝႃႈ ပႃးၵၼ်ၵိူတ်း။ ပႆႉၶႅင်ႈတၵ်းတၵ်ႈ ယႃႉၶၵ်းတၵ်ႈလိူၼ်းတိၼ်။ ပိူၼ်ႈလၢတ်ႈလႃႇယႃႉၵိူင်ႇၵၢင်ႇၶီ၊ ပိူၼ်ႈလၢတ်ႈလီ ယႃႉၵိူင်ႇၵၢင်ႇယုမ်ႉ။ ပိူၼ်ႈလီပႆႉတၢၼ်ႉ ပီးၶွင်ႇၵႂႃႇ။ ပိူၼ်ႈၵႂႃႇ ပႆႉတၢၼ်ႉၵဝ်းၵိူတ်းၵၢၼ်။မူဝ်ႈဝႃးၵမ်ႉၵိူတ်းဝႆႉ၊ မူဝ်ႈၶႄႉလင်ႉပၼ်ၶႄ။ မူဝ်ႈၶႄႉၵမ်ႉၵိူတ်းထႃႈ၊ မူဝ်းၶေႃႈမႃးၼၼ်းၶေႃႉ။

ၵၢၼ်ၽိုၵ်းလူ - 12

ဝူဝ်းၽဝ်ႉၽူင်ပၼ်ၶိူဝ်ႇ ႁူၼ်းၽဝ်ႉလိူဝ်ႇပၼ်ပိူၼ်ႈ။ ၵိူတ်းသင်ၵိူတ်းတေႃႇတေႃႇ ပေႃးလႆႈ ၵႃးပေႇၵိၼ်။ၵိူတ်းသူၼ်ၵႂၼ်ႈမီးၽူၼ်ႉ၊ ၶၢႆၵုၼ်ႉၵႂၼ်ႈသူပ်းဝၢၼ်။ ယႃႉပေႁွတ်ႉၵႂႃႉတူလၢႆးလႆၢလႆၢ။ ၵိူတ်းသင်ၵႂၼ်ႈ ထိူင်တီႈယွတ်ႈ ႁွတ်ႈတီႈပႆႉ။

မိူတ်ႈၵိူဝ်းၵၼ် တိူတ်ႇတႆႈၵၼ်။ ယႃႉယိူတ်းၵၢၼ်။ ၽူၼ်ၵေႃႈႁူတ်ႉ ၶမ်ႇၵေႃႈလိူတ်ႉ။ တေ မိူတ်ႉသင်?။ ၵမ်ႉယၢပ်ႉ ၵမ်ႉၽိူတ်ႉ၊ ၶိူတ်းလွၵ်ႈၶိူတ်းၶေႃး။ ယႃႉပေၵိူတ်းတၢင်း။ဝၢၼ်ႈႁိူတ်ႉမိူင်းၶွၼ်း ၶိူဝ်ႇလိူတ်ႈၶိူဝ်းလိၵ်ႈ။

တူဝ်ၸဵတ်းသဵင်ၶၢတ်ႇ, ၵ ၸဵတ်း (–ၵ်း)

(1) –ၵ် = ၵ ၸဵတ်း ဢ + ၵ် = ဢၵ် (ဢ ၵ ၸဵတ်း)

(2) –ႃၵ် = ဢႃပွတ်း ၵ ၸဵတ်း ဢႃ + ၵ် = ဢၢၵ် (ဢ ဢႃပွတ်း ၵ ၸဵတ်း)

(1) ဢၵ် ဢၵ်ႇ ဢၵ်ႈ ဢၵ်း ဢၵ်ႉ ဢၵ်ႊ

ပေႃးငမ်ႈလင်ႇႁၵ်ႉ
ပေႃးၶူးသွင်တၵ်ႉ
ယႃႇပေငၶ်းၵွ်ႈ

(2) ဢၢၵ် ဢၢၵ်ႇ ဢၢၵ်ႈ ဢၢၵ်း ဢၢၵ်ႉ ဢၢၵ်ႊ

မဵဝ်းပေႃးလႆႈယၢၵ်ႈ
ၶူၵ်ႉငလႈတင်းသၢၵ်ႇ
ၸၢၵ်ႇၸႂ်ၸၢၵ်ႇမၶင်း

(3) –ိၵ် = တၢင်ႇ ၵ ၸဵတ်း ဢီ + ၵ် = ဢိၵ် (ဢ တၢၵ်ႇ ၵ ၸဵတ်း)

(4) –ဵၵ် = ဢေတၢင်ႇ ၵ ၸဵတ်း ဢေ + ၵ် = ဢဵၵ် (ဢ ဢေတၢင်ႇ ၵ ၸဵတ်း)

(5) –ႅၵ် = ဢႄတၢင်ႇ ၵၸဵတ်း ဢႄ + ၵ် = ဢႅၵ် (ဢ ဢႄတၢင်ႇ ၵၸဵတ်း)

(3) ဢိၵ် ဢိၵ်ႇ ဢိၵ်ႈ ဢိၵ်း ဢိၵ်ႉ ဢိၵ်ႊ

ဢွၵ်ႇလူလ်ႈလႆးသ်ၶင်ႉ
ၽွင်းမူဝ်ႈသိၵ်ႉႁိၵ်ႉ
ႁႃတူလ်းလိၵ်ႈငလႈ

(4) ဢိၵ် ဢိၵ်ႇ ဢိၵ်ႈ ဢိၵ်း ဢိၵ်ႉ ဢိၵ်ႊ

ၵပ်းၽၵ်းသူမ်ႈတိၵ်း
မီးၼွင်းဝၢၼ်ႇႁိၵ်ႇ
ယဝ်ႉၵႃႇဝိၵ်ႉသူၼ်

(5) ဢဵၵ် ဢဵၵ်ႇ ဢဵၵ်ႈ ဢဵၵ်း ဢဵၵ်ႉ ဢဵၵ်ႊ

ႁူဝ်မိူဝ်းသူတဵၵ်ႇ
ယႃႇယူႇတဵၵ်းသဵၵ်း
ပိူၼ်ႈတေလဵၵ်ႇႁဝ်း

(6) –ုၵ် = တိုတ်ႉ ၵ ၽဵတ်း ဢူ + ၵ် = ဢုၵ် (ဢ တိုတ်ႉ ၵ ၽဵတ်း)
(7) –ူၵ် = တိုတ်ႉသွင် ၵ ၽဵတ်း ဢူဝ် + ၵ် =
(6) ဢုၵ် ဢုၵ်ႇ ဢုၵ်ႈ ဢုၵ်း ဢုၵ်ႉ ဢုၵ်ႊ

လုၵ်ႈတႆးဢမ်ႇယွမ်းပိူၼ်ႈ
ပေႃႈငမ်ႈၵွ်ႈထုၵ်ႇ
မိူၼ်လိူင်ႉၽုၵ်ႇဝႆႉ

(7) ဢူၵ် ဢူၵ်ႇ ဢူၵ်ႈ ဢူၵ်း ဢူၵ်ႉ ဢူၵ်ႊ

လူၵႃယိူင်ႈၼူၵ်ႉ
မဵၵ်ႇပူၵ်ႉသိမ်းၶူဝ်း
ႁူဝ်တူၵ်းမိူဝ်းၼေႃႈ

(၈) ၵွဂ် ၵွဂ်ႇ ၵွဂ်ႈ ၵွဂ်း ၵွဂ်ႉ ၵွဂ်ႊ

ႁွဂ်းတီႈသႆႇခမေ်ႉ
သွဂ်ႇသမ်ႉတီႈတ်ဂ်ႈ
မွဂ်ႇခိူဝ်တူခ်ေႈမၢဂ်ႇ

(၉) ဝိုဂ် = တိုတ်ႉတၢင်ႇ ၈ ၸၼ်တ်း ၵိုဝ် + ဂ် = ၵိုဂ် (ၵ တိုတ်ႉတၢင်ႇ ၈ ၸၼ်တ်း)
(10) ဝိူဂ် = တိုတ်ႉသွင်တၢင်ႇ ၈ၸၼ်တ်း ၵိူဝ် + ဂ် = ၵိူဂ် (ၵ တိုတ်ႉသွင်တၢင်ႇ ၈ ၸၼ်တ်း)

(၉) ၵိုဂ် ၵိုဂ်ႇ ၵိုဂ်ႈ ၵိုဂ်း ၵိုဂ်ႉ ၵိုဂ်ႊ

လီၸိုဂ်းလ်တ်းသ်ဝ်း
ယုႇႁ်င်ႉခှူဂ်ႇခိုဂ်း
ထံႈၵျၢင်သိုဂ်းၵိူလ်း

(10) ၵိူဂ် ၵိူဂ်ႇ ၵိူဂ်ႈ ၵိူဂ်း ၵိူဂ်ႉ ၵိူဂ်ႊ

တဝ်သူခင်တဝ်ရိူဂ်ႈ
လဂ်ႉဂိခင်ခဝ်ႈပိူဂ်ႇ
ပ်ခင်ရိူဂ်ႇသူပ်းလ်ပ်း

ၵၢၼ်ၽိုၵ်းလူ - 13

လႆႈမွၵ်ႇၶမ်း ၵူႇတၢင်းၶႄႉယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းမိုဝ်းႁွင်ႉမၢၼ်းငလႆ။ မၢၼ်းမိူင်းၵၢင်ႈၶၢၵ်ႇၶႄႇ။ ၶိုၼ်ႈလွင်ႉ မၢၼ်း ၵူႇၵၢင်ႈတီႈႁူဝ်ၶႄႈၶႄႉၵိုဝ်ႈ။ တီႈၶႄႉ ၶိူဝ်းထိုၼ်ႇၶဝ် ၵႃႉမႃးတဝ်ၶႄႇ။ ႁူဝ်တူၼ်ႈမၢၵ်ႇလူႉ။

ၽူႈယိင်းၵၢင်ၸလီ ႁပ်ႈလိၵ်ႈလႆႈ။ ၽူႈလႆႈၵၢင်ၸလီ ႁပ်ႈၵတ်းၵၢၼ်။ ၵၵ်ႉၵၢၼ်ငႄႈပၼ်လႆၸ သိုဝ်ႉ ၶႃ ၵီတ်းၶင်ႇပိူၼ်ႈ။ၵဝ်းၶင်ႇၵၢၼ်ၵၵ်ႉၵၢၼ် ၽေးသင်လၢၼ်ၶဝ်ႈယၢပ်ႇ။ ၵမ်ႇၵိၼ်မၢၵ်ႇလီဝ်းထဝ်ႈ ၵမ်ႇၵိၼ်ၶဝ်ႈလီဝ်းတၢႆ။ တိၼ်မိူဝ်းပၢၼ်ၼႆႈတွင်ႉပိူၼ်ႈၵမ်ႇႁွင်ႉပၼ်လႆၸ။

ၵၢၼ်ၽိုၵ်းလူ - 14

ယႂ်ႇပေဝႃႈပွၵ်ႈလႅၵ်ႈ သွၼ်ႇပွၵ်ႈၶႄႉ။ ၶေလူမ်ႉလွႆႈၵၢၼ်ပူၵ်း ၶေတူၵ်းလွႆၵၢၼ်ၵၢဝ်။ တွင် ၵိူဝ်ယွၵ်ႇဝူဝ်းလိူင်း။ၶင်ႈၵမ်ႇထုၵ်ႇလုၵ်ႉသေ။ ၵူႇၶႄႈၸွႆႈလူလင် ၶူဝ်းသင်တူၵ်းလႆႈငၢႆ။ ၶိုင်ႈၵမ်းထွင်၊ သွင်ၵမ်းထၢမ်၊ သၢမ်ၵမ်းမွၵ်ႇ၊ သီႇၵမ်းၵွၵ်ႇပၢၼ်ၵႃၼ်။ လွၵ်ႈလႆး ငလ ၽိင်ႈငငႈ ၽႅင်ယႂ်ႇငဝ်ပ်တ်းလႆၸ။

ၵၢၼ်ၽိုၵ်းလူ - 15

ဝၼ်းဝၼ်းယႂ်ႇဝၼ်းလႆၸ ၵီၼ်းလႆးမႆၵၢၼ်ႇဝႃ။ ဝၼ်းပိူင်းလုၵ်ႉထွင်ႇၵိူဝ်ႈ ယႂ်ႇယူႇငိူဝ်ႈသဝ်း မိူင်။ ဝၼ်းယၢမ်းပူၼ်ႉၵဝ်းၵူႇ ၵမ်ႇလၢင်ႈၵူႇၶိုၼ်းၵၢဝ်။ ပုၼ်းၵူႉၶမ်ႉၽေတ်းလႆ ၵမ်ႇလၢင်ႈပႆၶိုၼ်းၶဝ်ႈ။ သွၼ်လိၵ်ႈသွၼ်တၢၼ်ႇတၢၼ်ႇ ၵၢၼ်ႇလိၵ်ႈၵၢၼ်ႇၶမ်ၶမ်။ သွၼ်ယဝ်ႉၵမ်ႇၶူၼ်ႉ ပူၼ်ႉယဝ်ႉၵေႈ ၵမ်ႇမေသင်။ ပပ်ႉလွၵ်ႈၽိုၼ်လႆး ပုၼ်ႈယိင်းလႆး။ ၵေႃႉပႆႇႁူႉမေလိၵ်ႈ၊ ၵဝ်းႁွင်ႉၵိၵ်ႈၶေတၢင်း။ ႁူႉလိၵ်ႈပၢၼ်ၵိုင်းမိူင်း ၵၢဝ်ၶိူဝ်းၵိူင်း ပူၼ်ႉပိူၼ်ႈ။

ပီၸၶိုင်ႈယဝ်ႉပူၼ်ႉၵူႇ ပီၸတႃႇတေၶိုၼ်းမႃး ၵဝ်းၵႃးယႂ်ႇပၼ်လုတ်ႈၵၢမ်းလႆၸ။ ပလ်ႇလႃႇၶဵၼ်ႉၶႃ ပၼ်ၵၢၼ်ၵမ်ႇလႆႈႁွလ်း။ၽႅင်ၵီၼ်းၵေႈမၢၼ်းမေ ၽွမ်ႉပၢၼ်ၵေၵေႈ လီဝ်းၶိုၼ်ႈယႅင်ႇ။ ၵဝ်လွႅင်သွႅင်ႇလိၵ်ႈလႆႈ၊ သႆႈလိုၼ်းမႄး ယႂ်ႇႁွင်လႆႈတိုမ်လွႆ။ ၽႅင်ၽႅင်မၢၼ်းမၢၼ်း ယၢမ်းတၢၼ်းၵွၼ်ၵၢၼ် သွၼ်လိၵ်ႈတႃႉ။

ၵၼ်(႘)

ႁူမ်ႈဝႆႈၸုတၼႄႉသၢမ်ထဝ်ႈ

ပုတ်ႇထမ်း ပူးလေးမိ ။ ပုတ်ႉထမ်း – တီႈပြေးပ်ၼ်လဝ်ႈမျၢတ်ႈၼၼ်ႉ။
ပူးလေးမိ – ၼူပ်ႉႁွမ်းၼွမ်းဝႆႈတီႈၼျႈယဝ်ႉၵေႈ။
ထမ်းမမ်း ပူးလေးမိ ။ ထမ်းမမ်း – တီႈတြႃးတေႃႇလဝ်ႈမျၢတ်ႈၼၼ်ႉ။
ပူးလေးမိ – ၼူပ်ႉႁွမ်းၼွမ်းဝႆႈတီႈၼျႈယဝ်ႉၵေႈ။
သင်းၼမ်း ပူးလေးမိ ။ သင်းၼမ်း – တီႈသင်ႇၼျႇတေႃႇလဝ်ႈမျၢတ်ႈၼၼ်ႉ။
ပူးလေးမိ – ၼူပ်ႉႁွမ်းၼွမ်းဝႆႈတီႈၼျႈယဝ်ႉၵေႈ။

၆။ ဝျႈၼေျႈလူႇတၢၼ်းသေ လူႇတၢၼ်း ။

တျႇတေလူႇတၢၼ်းၼၼ်ႉ ပုတ်ႉထလဝ်ႈလၢတ်ႈဝျႈ ပိူင်လူင်သုတ်းမၼ်း မီးတီႈလိူဝ်၊ သင်လိူဝ်ႁဝ်းၵမ်ႇသိၼ်ႈသိူဝ်၊ ၵမ်ႇပွင်ႇလိၵ်းလိူင် ၼေျႈၵၢမ်းပျႇလိၼၼ်ႉ ၵျႈပေႉၼၵ်ႈဝျႈတၢၼ်ႇ ၶိူဝ်ဝျႈလျႈ မၼ်းတိုၼ်းၵမ်ႇထိုင်တီႈ။ ယွၼ်ႉၼၼ် တျႇတၢင်းလူႇႁဝ်း ပေျးတေထိုင်တီႈ ပိင်းၵူၵ်းပိင်းလိူဝ်ၼၼ်ႉ လၢတ်ႈဝျႈၵျႇယူဝ်းယူဝ်းသေလူႇတၢၼ်းၵေျႈလႆႈ။ မူၼ်ၼင်ႇဝျႈ “ *ၼျႈ တပေးႁဝ်း မီးတင်းမိူဝ်းသိပ်းၼိူဝ်ႈ တၢင်ႇသီမွမ် လွမ်ရူဝ်သေ ၶိူဝ်ႈလႆႈယွၼ်းၵဝ် ၵေႃႇလျႇ ၵျႇႁျႇဂမၢၵ်ႇလိၵ်တိၵ်တဝ်ႈ ၼဝ်ႈၼမ်ႉငိူၼ်းတွင်းလူႇတၢၼ်းထိုင် တမ်ႈတီႈသင်ႇၼျႇ လဝ်ႈႁဝ်း ၼဝ်တင်းသိင်ႈသေၵမ်းတီႈၼျႈၵေႈ* ” ၼံၼၼ်ႉၵေျႈလီၼေႇယဝ်ႉ ။

ၵၢမ်းပျႇလိမၼ်း ၵၼ်ၼဝ်ႈမိၼ်ႈတင်းသိင်ႈၼၼ်ႉတေႉဝျႈ “ *ၵႁမ်း ၽၼ်းတေး သမ်းသျးဂ ဝတ်ႉတ တုၵ်ႉၼတေျး မေျးလၼတ်ႉထျးယ <u>ၵိမမ်း သပ်ႉပတျးၼမ်း</u> သင်းၼသ်ႉသ တေးမ ၊ ၵိမိၼျေး ပုလ်းလ ၵမ်းမေးၼၼိပ်ႉပျးၼသ်ႉသ ပလ်ႉလယေျး ႁေျးတု* ”

1– ၵႂၢမ်းသူင်ႇၶႂၼ်ၸၢတ်ႉတႃႇ ၸႂ်ႈတႆး [ၵႂၢမ်းဢပ်ႉထုၵ်ႇ]

ၵွပ်ႈလႆႈၵျိတ်းပွင် ၊ ၽွၼ်းၶွင်ၵုသူဝ်ႇ ။
        ယွၼ်းလူဝ်ႇၵတ်းယိၼ် ၊ ၽေးၶိၼ်ၵၢတ်ႈၵၢင်း ။
သိၼ်ႈတၢင်းၽူဝ်ႇမၢၵ်ႈ ၊ ၼမ်ႇယၢၵ်ႈသၵ်းမိဝ်း ။
        ႁိုဝ်ႈလိဝ်းႁွတ်ႈငၢႆႈ ၊ လူဝ်ႈတိုၵ်ႉလၢႆႈထွၵ်ႇ ။
ၶိုဝ်းၶွၵ်ႇၽဝေ ၊ တုၵ်ႉၶၽေးၶိ ။
        ၶူင်ႈၼမ်ႇလိတၢင်းသိင်ႈ ၊ ဝၢႆးၵိင်ႈၸင်ႇဝႃႈ ။
သပ်ႉပၢိသ်ႉသႃႇ ၊ မင်ႇၵလႃႇတၢင်းလၢႆ ။
        ၸင်ႇမၢႆတွင်းတိုဝ်း ၊ ႁိုဝ်ႈပိၼ်ၽိုဝ်းၽိုဝ်းလူလႃႈတႃႉ ။
မူဝ်ႈၸေႉ မူဝ်ႈလိဝ် ၊ ပွင်ယိဝ်သပ်ႉပ ။
        ပုလႃးလၽႃးၵေး ၊ လၵ်းၽေမိင်ႇႁွင်း ။
ပေႃႈၶမႈတၢင်းသြႃႇ ၊ သႁွႃႇလၢဝ်းတိုၼ်း ။
        ၵၢႆႇယိုၼ်းတေႃးႁူဝ် ၊ ၽိပွႆႉတူဝ်လၵုႃႇ ။
ဝေႇၸေႇယႃႇသဝ်းထင် ၊ ၸင်လိၼ်ၵျူၼ်းတိူင်း ။
        မူင်းၽိႁူၵ်းပၢင် ၊ မူင်းသၢင်သဝ်းၶူင်း ။
ပတ်းလူင်းငႃႈ ၊ ပႃႈတၢင်းမူင်းၵၢင် ။
        ႁူဝ်ႁၢင်ယၢၼ်းၶိင်ႈ ၊ ႁိုဝ်ႈလၢႆႈသိင်ႈသိင်ႈလူလႃႈတႃႉ ။
လိမ်ၽိလေႃးၵူၼ်း ၶူၼ်းလေႃးသတ်ႉတဝႃႇတၢင်းလၢႆ
        ၶိၼ်းတေႃႈ ၼွၼ်ၵၼ် ႁူမ်ႁူမ်လူမ်းလူမ်းသေ
သႃႇထု ၼၸုမေႃးတၸႃႇ
        ႁပ်ႉႁွင်းတုင်းၼၢဝ် သေၵမ်းလူလႃႈတႃႉၸေႃး ။ သႃႇထု သႃႇထု သႃႇထု ။

ပိူင်းၼိပ်ႈ ပုတ်ႉထၸဝ်ႈၽြႃးၵေႃးတမ

ပုတ်ႉထၸဝ်ႈၵၢၼ်မီးလိုဝ်ႈမူဝ်ႈလိၵ်ႉဝႃႈ သိတ်ႉထတ်ႉထ၊ လိုဝ်ႈလိူဝ်ႉၶိူဝ်းဝႃႈ ၵေႃးတမၼၼ်ႉ ယူႇသဝ်းမႃးတီႈပွတ်းႁွင်ႇၵိၼ်းတီးယႃး မိူဝ်ႈႁူဝ်ပၢၵ်ႇ 6 ပီႇလီႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပေႃႈမၼ်းလဝ်ႈ လမ်း ပဵၼ်ၸုၼ်သုတ်ႉထေႃးတၼ လဝ်ႈၸုၼ်ႁွၼ်းငမ်းမိူင်းသၵျ(ၶႄႈမိူင်းၶိပေႃး တေႃးလိဝ်ၼၼ်ႉ) ယဝ်ႉ။ ၶမ်ႈမၼ်းလဝ်ႈလမ်း ပဵၼ်ၼၢင်းလုမ်းသီႇရိမႁႃႇမႃႇယႃႇတေႇဝီႇၼႆယဝ်ႉ။ လွမ်းၼင်ႇ ၽိူင်ႈထုင်း မိူင်းၵမ်းၼၼ်မီးၼၼ်ႉ မၼ်းၼေႇလဝ်ႈတေႇၼႄးႁိူၼ်းလဝ်ႉ လိမ်မိူင်း ၵၢႇယု သိပ်းႁူၵ်းၶူပ်ႇ လူလ်ႈၵၼ်တင်းၼၢင်းသိင်ယသေႃႇထရႃႇယဝ်ႉ။ ၼေႃႇလဝ်ႈလၢႆးၼၼ်ႉ ယူႇသဝ်း ၶႂ်ႈႁၢင်ႈႁေႃလူလ်ႈတင်းလေးလိမ်ႇၵုမ်ႇထူၼ်းပဵင်းလွၵ်းယဝ်ႉ။ ၵူလ်းၵႃး ႁွပ်းလႆႈထူပ်းတၢင်းလိုဝ်ႈ လွၵ်ႈၽႅဝ တင်းတုၵ်ႉၶႃႇၵူၼ်းႁဝ်းၸလႈ မၼ်းလဝ်ႈလၢႆးတိပ်းတတ်းတႃႇတေႁႃၵေႃးၶႆ ပၼ်ႁႃ သိၼ်ႈတၢင်းၵၢၼ်ၵွၵ်ႈပူၼ်ႉလွတ်ႈတုၵ်ႉၶလေးၵလူင်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မိူင်းၵၢႇယုလဝ်ႈလႆႈ 29 ဝႃး သေလုၵ်ႈလၢႆး ၵျူႇႁူလႃႇၵူတ်ႇယဝ်ႉၼၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈလၢႆးပႂႈၵွၵ်ႈဝၢၼ်ႈမိူင်းၵႂႃႇသေ ပဵၼ်မႃး လဝ်ႈယသေး ၵၢၼ်ႁႃတၢင်းလွတ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

လဝ်ႈယသေးၵေႃးတမ ၵႂႃႇမႃးၶႂ်ႈတူင်ႇထုင်ႉပဵင်းၵင်းၵႃ၊ ထူပ်းၵၼ်တင်းၶူးသႃႇ သ ၼႃႇလူဝ်ႈလိုဝ်ႈသိင်ယႂ်ႇ၊ လိပ်ႈၶ်ၼ်း၊ ၽိူၵ်းၽွၼ်ႉလွမ်းပိူင်လၢႆးၵၢၼ်ၶဝ် သမ်ႉယၼ်ႇလႂ် ၶ်တ်း သၢင်ႈတုၵ်ႉၵရလရိယႃႇပေႃးႁိူင်ထူၼ်ႈႁူၵ်းပီးယဝ်ႉ။ မၼ်းလဝ်ႈၵၢမ်ႇႁၢၼ်ႉလႂ်လႆႈ တၢင်းတိုဝ်း ၵမ်လူဝ်ႈၼၼ်ႉ၊ ႁွပ်းၼၼ် မၼ်းဝေႈပွႆႇပဵၵ်ႈသႃႇသၼႃႇလွမ်းၽိူင်ႈ၊ တင်းပိူင် လၢႆးၵၢၼ်ၸဝ် တင်းသိင်ႈသေ ၶ်တ်းလွမ်းပိူင်လၢႆးလဝ်ႈၵဝ်ႇယဝ်ႉ။ ၶ်တ်းၼၼ် ဝၼ်းၶိူင်ႈ တၢမ်းၶမ်ႈ လဝ်ႈလင်ႇၼင်ႈတီႈငဝ်ႈတူၼ်ႈမႂ်ႇႁႂ်ႈ(တူၼ်ႈၽေႃးထိ) တီႈၽႂ်ႇၼမ့်ၼေႃႇရၼ်ႇ လလႃႇ တီႈပုတ်ႉထၵယႃႇ မိူင်းၵၢႇယုလႆႈ 35 ၼၼ်ႉ လႆႈသပ်ႉပလ်ႇလူတလၢၼ်ႇသေ လႆႈလိုဝ်ႈဝႃႈပုတ်ႉထၸဝ်ႈ ၵေႃးတမ ၽူႈႁူႉႁၼ်ထမ်းသၸ်ႉၸႃႇသီႇယိူင်ႈယဝ်ႉ။

ဝႃးသေလႆႈသပ်ႉပလ်ႇလူတလၢၼ်ႇယဝ်ႉ ပုတ်ႉထၸဝ်ႈၵေႃးတမၼၼ်ႉ ႁေႃးထမ်းႁူဝ် တၢင်းပိူၼ်ႈႁႂ်ႈလုမ်းယသေးႁႃႈလဝ်ႈ တႃႇၵေႃႉမၼ်းလဝ်ႈ ၵႃႈတီႈလူင်တိုင်ၵိသိပတၼမိၵတႃႇ တီႈၵိမ်းဝိင်းပႃႇရႃႇၼသီႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ တေႃႇၵဝ်ၵမ်းၼၼ်ႉမႃးၶႂ်ႈၶၢဝ်းတၢင်း 45 ပီႊ မၼ်း

လဝ်ႈဢမ်ႇလႅၵ်ႇလၼ်ႉထၢၼ်ႈႁူၼ်းသေ ၶႂၢမ်းသွၼ်ထမ်းပၼ်ယိင်းလၢႆးႁူးထၢၼ်ႈ ၸုၼ်မိူင်း ၶလႈႁူၼ်းမိူင်း၊ ပုၼ်ႇၼႄးၼဝ်ၶလႈထၢၼ်ႈလၼ်ႉတႅမ်ႇၼဝ်၊ ႁူၼ်းႁႃႉလူင်ၼဝ်ၶလႈႁူၼ်းယွၼ်း ၼဝ်၊ ၽူႈႁူၼ်းလီၼဝ်ၶလႈၽူႈႁူၼ်းမိူၵ်ႈၼဝ်လၵ်ႉ လိူဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မၼ်းလဝ်ႈဢမ်ႇၼပ်ႉ သွၼ်ႇလၼ်ႉထၢၼ်ႈ လိူဝ်ႉမိူဝ်း တူင်ႇဝိူင်းႁူၼ်းလွင်ႈပႅၵ်ႇပိူင်ႈၵၼ်သင်သေ ၽုၺ်ႇတၢင်းၶႂၢမ်း ထမ်းပၼ် တႃႇၽူႈယိင်းႁူၼ်းလၢႆးတင်းလူင် လိူဝ်းၼဝ်တူဝ်ႈတၼ်း တႃႇတေႁူႉပွင်ႇလွင်ႈထမ်း သေ လွမ်းလႆႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၶႃႈယုလဝ်ႈလႆႈ **80** ပီးတႅမ်ႇၼၼ်ႉ လဝ်ႈလႆႈၵဝ်ပရိၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ (သႆၢၵ်ႇသုတ်း) တီႈမိူင်းၵုသိၼႃႇရႃႇ(တေႃးလိူဝ်ႇႁွင်ႉဝႃး ဢုတ်ႉတရပရႃႇတီႈသႂ်ၼႆ မီးယူႇတီႈၼႂ်းမိူင်းဢိၼ်းတီး ယႃး)ယဝ်ႉ။ ဝၼ်းမိူဝ်ႈလိူဝ်ၼႆ့ ႁဝ်းတေလႆႈႁၼ်သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ (ၶေႃႈသင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထ လဝ်ႈ ၵၼ်ၵိုတ်းဝႆႉ) တီႈၼႂ်းမိူင်းသီႇရိလင်းၵႃႇ၊ မိူင်းႁွမ်းတုမ်မႃၼ်း၊ မိူင်းထႆး၊ မိူင်းၵမ်ႇပေႃး တီးယႃး၊ မိူင်းလၢဝ်း၊ မိူင်းဝႅတ်ႇၼမ်း၊ မိူင်းတိပ်ႅတ်ႇ၊ မိူင်းၶႄႇ၊ မိူင်းၵျပၢၼ်ႇ၊ မိူင်းမွင်ႇၵူဝ်း လီးယႃး၊ မိူင်းၵူဝ်းရီးယႃး၊ မိူင်းထႆႇဝၼ်ႇ လႅမ်ၼႂ်းဢိၼ်းတီးယႃးၽွင်ႈ ၼႂ်းမိူင်းပႃႇၵိသ်ႇတၢၼ်ႇ ၽွင်ႈ ၼႂ်းမိူင်းၼီႇပေႃးၽွင်ႈ ၼႂ်းမိူင်းသူဝ်ႇပီႇယႅတ်ႉၽွင်ႈယူႇယဝ်ႈ။ တၢင်းၼမ်လၢဝ်းႁူၼ်းႁိူဝ်း ယမ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈၼႂ်းလူၵ်ႈၼႆႉမီးယူႇ **500** လၢၼ်ႉလိူဝ်လိူဝ်ယဝ်ႉ။

ပိၼ်ႇတျူၼ်းထိူဝ်

(ၶေႃႈထၢမ်? ၶေႃႈထိူင်)

1. ပေႃးဝႆႉလွၵ်ႉလီၸႂ်ႉ ႁူၼ်းႁၵ်ႉၸေႃႇ
ပေႃးဝႆႊလွၵ်ႉလီၸႂ်ႉ ႁူၼ်းၶမ်ႇႁၵ်ႉ
ပေႃးဝႆႉလွၵ်ႉလီၸႂ်ႉ လွင်ႇႁူၼ်းတေႁၵ်ႉ

2. လွႆႈထိမ်ၵၢၼ်ပေႃႈၼမ်းၸႂ်ႉ လီတေႉယဝ်ႉ

3. ႁိတ်းၵေႊႁူၼ်းလၢဝ်းၸႂ်ႉ သုမ်းၶၢဝ်းယၢမ်း

4. ပေႃးလႆႈၵဝ်လႆႈႁူႇဝႆႈၽြေႃးတီႈႁူင်း လွၵ်ႉၵဝ်သိူဝ်းတေႉတေႉ

5. ယူႇလွမ်းတႆးၵေႊလီၸႂ်ႉ လႆႈလွၵ်ႉၵျေႇၸေႃႇ

6. မီးတႆးၵေႊၸမ်ၸႂ်ႉ မေႃလွႆႈၵၼ်

7. ပွႆးပီးမွၵ်ႇတႆးၸႂ်ႉ ၵဝ်လႆႈမူၼ်းသိူဝ်းတေႉတေႉ

8. ၵိၼ်ၶဝ်ႈမိၼ်လူမ်းၸႂ်ႊ တွင်ႊတေၶမ်ႇလီ

9. ပေႃးလုၵ်ႉမေႃးၵၢင်ၸႂ် ထုၵ်ႇလီသီၶိဝ်ႈႁူးဝၼ်း

10. ၶၢဝ်းၵတ်းၸႂ်ႉ ထုၵ်ႇလီၸုင်ႈၶူဝ်းၸေႃၵိူဝ်ႈ

ၵၼ်တွၼ်ႈ(၅)

မွၵ်ႇၽႃႉ[မွၵ်ႇၸုမ်ႈ] ၸၢတ်ႈတိုဝ်ဝ်ၸၼ်မူး

သၢႆလႅတ်ႇလုၵ်ႈတၢင်ၸၼ်ႈၼႆႉ မၼ်ႈၸၢတ်ႈၸွႆႈၸမ်ႉလူဝ်ႈၵၼ် မီးတီႈၸမ်ႉၸွင်ႈ၊ ၸမ်ႉ ၶၵႈ၊ ၸမ်ႉပၢင်ႇလၢႆႇသမုတ်ႉ၊ ၵိုၵ်ႇၸမ်ႉတီႈၸွင်တီႈတိုင်ႈၶလႈ ၸမ်ႉၵၼ်မီးတီႈလိၼ်ၸွင်ႈ လိၼ်ၶဝ် ၵုၼ်ႇမႆႈယဝ်ႉ။ ၸမ်ႉၼႆႉ ပေႈတၵ်ႈဝႃႈ ၶဝ်ၵုၼ်ႇမႆႈမႃးယဝ်ႉၸႄၶႃႈ ၶဝ်လႅၵ်ႈ လၢႆးပဵၼ်ၵၢႆႈ ၸမ်ႉၵူၼ်ႈၸမ်ႉၵူႇသေ လုၵ်ႉၶိုၼ်ႈၵူႇတီႈသုင် ၸွႆႈၽႃႉၵၢင်ၸၢဝ်ယဝ်ႉ။

ၵၢႆႈၸမ်ႉၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ မၼ်ႈပဵၼ်ၵၢႆႈၵမ်ႇၸၼ်လႆႈမဵဝ်ႈၸူင်ႈယဝ်ႉ။ ၵၢႆႈၸမ်ႉၼႆႉ ပေႈဝႃႈ ၶဝ်ၶိုၼ်ႈသုင်ၵူႇယဝ်ႉပေႈၸႄၶႃႈ ၶဝ်ၵတ်ႈမူးယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၶဝ်ၵတ်ႈၵူႇယဝ်ႉၶလႈ ၶဝ်ၶိုၼ်ႈ လႅၵ်ႈလၢႆးပဵၼ်ၵူႇ မုၼ်ႈၸမ်ႉ ၽွင်ၸမ်ႉၶလႈ တွမ်ႇၸမ်ႉယွတ်ႇၸမ်ႉၵွၼ်ႇၶဝ်ၵူႇ။ ပေႈဝႃႈမုၼ်ႈၸမ်ႉ၊ ၽွင်ၸမ်ႉ၊ ယွတ်ႇၸမ်ႉ၊ တွမ်ႇၸမ်ႉၵွၼ်ႇၶဝ် သမ်ႉၸုမ်ႈတုမ်ႈၵၼ်မူး တင်းၸမ်တင်းလၢႆၸႄ သမ်ႉလႆႈပဵၼ်မူး ၵၼ်ၸဝ်ႈဝႃႈ "မွၵ်ႇၽႃႉ" ပဵၼ်မွၵ်ႇပူၼ်ႈၵမ်ႇပၵ်ႈ ၸၼ်ႉယဝ်ႉ။

မွၵ်ႇၾႃႉ [မွၵ်ႇၵုမ်ႈ] ၶဝ်ၼႆႉ ယွၼ်ႉသင်လႆႈ
လႆႈလႅၵ်ႈပဵၼ်သီၵူႈမဵဝ်းမဵဝ်းလႃႇ

ဢိင်လူလုၵ်ႈတၢင်းသုင် တၢင်းတႅမ်ႇ တီႈဢၼ် မွၵ်ႇၾႃႉၶဝ်လႆႈၵႂႃႇပဵၼ်မွၵ်ႇၵုမ်ႈဝႆႉၼၼ်ႉသင်ၵေႃႈ ႁိုဝ်သေယဝ်ႉ ႁၢင်ႈသၢင်ႇၶဝ်ၵေႃႈ ပဵၼ်မီးၵူႈမဵဝ်းမဵဝ်း ပေႃးပဵၼ်တီႈၵၢင်ႁၢဝ်သုင်သုင်ဝႆႉၼႆႉတေ လႆႈႁၼ်မွၵ်ႇၾႃႉ ဢၼ်မီးႁၢင်ႈၼင်ႇ ၶူၼ်ၼူၵ်ႉ ၼုမ်ႇၶဝ်ၼၼ်ႉသေယဝ်ႉ၊ တေမိူၼ် ၼင်ႇသဵၼ်ႈၶူၼ် မၢင်းမၢင်းၶဝ် ပဵၼ်ႁၢင်ႈႁွင်းႁၢင်းသၢႆပဵဝ်ၶဝ် ႁွင်ႉဝႃႈ ပဵၼ်“မွၵ်ႇၾႃႉပိဝ်း” မွၵ်ႇၾႃႉသၢႆ ၼႆလႃး။ ပေႃးဝႃႈမွၵ်ႇၾႃႉၶဝ် ပဵၼ်တီႈတႅမ်ႇၼႆ သမ်ႉတေမိူၼ်ၼင်ႇယူင်းႁုၺ်မူင်းမူင်း(ပူႉပူႉ) ဢွၼ်ႇၶဝ်သေ တေလႆႈႁၼ်ၼင်ႇ ပဵၼ်ၶူၼ်လႅၼ်ၶဝ်လႄႈ လိပ်းဢူၼ်းဢွၼ်ႇ ဝႆႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

လိူဝ်းၼႆႉသမ်ႉ ႁွင်ႉလႆႈဝႃႈပဵၼ် “မွၵ်ႇလုမ်းလႃး”၊ မွၵ်ႇၵုမ်ႈ၊ မွၵ်ႇၾႃႉၾူၼ် ၼႆလႄႈ ယဝ်ႉ။ ၵူၺ်းၼႆႉ ယွၼ်ႉၵွပ်ႈတၢင်းသုင်တၢင်းတႅမ်ႇ တီႈၵၢင်ႁၢဝ် ဢၼ်လိဝ်ၵွၺ်းသေယဝ်ႉ ႁဵတ်းႁႂ်ႈပဵၼ်မႄးလႆႈႁၢင်ႈသၢင်ႇလိူဝ်းၼႆႉၸတ်းဢမ်ႇလွႆးၼင်ႇၵဝ်ႇၸႂ်း။ လူမ်းၼႆႉၵေႃႈလႆႈၶဝ်ႈပႃး တႃႇႁႂ်ႈပဵၼ်မႄးလႆႈ မွၵ်ႇၾႃႉ ႁၢင်ႈသၢင်ႇၵူႈမဵဝ်းမဵဝ်းၼၼ်ႉယူႇၼႆႉၶေႃး။

မွၵ်ႇၽြႃႉမၢင်းလိူဝ်းသမ်ႉ သီလမ်? မၢင်းလိူဝ်းသမ်ႉသီၶၢဝ် ယွၼ်ႉသင်လႄႈ ပဵၼ်ၼၼ်ႉ

မွၵ်ႇၽြႃႉၶဝ်ၼႆႉ မၢင်းလိူဝ်းသမ်ႉမၢင်းသေ မၢင်းလိူဝ်းသမ်ႉၼႄယဝ်ႉ။ မွၵ်ႇၽြႃႉလိူဝ်း မၢင်းၼႆႉ သႂ်ႇလႅင်းလႅတ်ႇသမ်ႉလတ်းၽေႃႇၶဝ်ႁူႉလႆႈၶလႆး ၶဝ်လၢင်ႇလႆႈပဵၼ်မႄးသီၶၢဝ်ဢၼ် ႁိူဝ်းႁၼ်လီၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပေႃးမွၵ်ႇၽြႃႉဢၼ်ၼၼ်ႉ လႅင်းလႅတ်ႇသမ်ႉဢမ်ႇလတ်းပူၼ်ႉၶဝ် ႁူႉလႆႈငၢႆႈငၢႆႈၶသႆ။ ႁွပ်ႈၼႆႉ တီႈပွတ်းတွၼ်ႈဢွင်ႈတီႈ ဢၼ်လိူဝ်းသႂ်ႇလႅင်းလတ်းၶဝ်ႈႁူႉလႆႈ ၼၼ်ႉၼႆႉ လႆႈပဵၼ်ဝႆႉ သီၶၢဝ်ၽိူၵ်ႇသေယဝ်ႉ၊ တီႈဢၼ်လႅင်းလႅတ်ႇဢမ်ႇလတ်းၽေႃတ်ႈႁူႉလႆႈ ဢၼ်ပဵၼ်တွၼ်ႈမွၵ်ႇၽြႃႉၼၼ်ႉၶဝ်ၼၼ်ႉ သမ်ႉလႆႈႁၼ်ပဵၼ်ဝႆႉ သီလမ်ယူႇယဝ်ႉ။

ၵွပ်ႈသင်လႄႈ ၽူၼ်တူၵ်း

လူၵ်ႉတီႈမွၵ်ႇၽြႃႉဢၼ်ႁွင်ႉဝႃႈ မွၵ်ႇၵုမ်ႇၽူၼ်ၶဝ်သေယဝ်ႉ ၽူၼ်လႆႈလၢႆႇတူၵ်းမႃး။ ၶဝ်လမ်း သုမ်ႇၵုမ်ႇငုမ်းလမ်ယူႇၼိူဝ်ၵၢင်ႁၢဝ်သေယဝ်ႉ ယၼ်ႇလူင်းတႅမ်ႇဝႆႉယူႇ။ ပေႃးဝႃႈ ႁဝ်း လႆႈႁၼ် မွၵ်ႇၵုမ်ႇၽူၼ်ၶဝ်လိူင်ႇၼင်ႇၼႆ သုတ်ႉၶႃႈ လမ်မႄးယူႇတိၵ်းတိၵ်းယဝ်ႉၼႆၶတႃႉ ႁဝ်း လပ်ႉလွင်းဝႆႉ လွင်ႈဝႃႈ ဢမ်ႇပေႃးႁိုင်သင် ၽူၼ်တေတူၵ်းယဝ်ႉ ၼႆယူႇဢမ်ႇလႆႈႁိုဝ်။

ပိုၼ်းဢိင်ႇ ဝဵင်းၼမ့်ၶမ်း

ဝဵင်းၼမ့်ၶမ်းၼႆႉ ၸတႉတင်းပူၵ်းသဝ်းပဵၼ်မူႇမၢၼ်ႈ မိူဝ်ႈပီႊၶရိတ်ႉ **1776** ၼၼ်ႉ သေ ၶိုၼ်းၸတႉတင်းလႆႈလိူဝ်ႈပဵၼ် "ဝဵင်းၼမ့်ၶမ်း" မိူဝ်ႈပီႊၶရိတ်ႉ **1778** ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ဝဵင်းၼမ့်ၶမ်းၼႆႉပၵ်းသဝ်းယူႇ ၼွႆႈလႄႈတွၼ်ႈ([illegible]) ၼႄႈလိၼ် ဝဵင်းမူႇလႄႈ ဝႆႉသေ ၽွတ်ႇၶွၼ်းဝႆႉ ပွၵ်ႉလူင် (**4**)ပွၵ်ႉ၊ မူႇမၢၼ်ႈ (ႁူဝ်မၢၼ်ႈႁူပ်ႉတုမ်) (**44**)မၢၼ်ႈသေယဝ်ႉ မီးယူႇၼွႆႈၶၢႆႈ ၽၢႆႇႁွင်ႇ လတ်ႉတီႈတုတ်ႉ **23**˚N **49**˚N ၸလႈ **24**˚N **25**˚N မီးၼွႆႈၶၢႆႈ ၽၢႆႇဝၼ်း ဢွၵ်ႇ လွင်ႇၵျီႈ တုတ်ႉ **97**˚E **40**˚E ၸလႈ **98**˚E ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဝဵင်းၼမ့်ၶမ်းၼႆႉ သုင်သေ ၼႄႈၼမ့်ပၢင်ႇလႃႈ **2485** ပေႇ။

လိၼ်လၢပ်ႈၸတႉလမ်း ၽၢႆႇဝၼ်းဢွၵ်ႇ တိတ်းလပ်းလိၼ်းလိၼ်ဝဵင်းမူႇလႄႈ ဝဵင်းၵုတ်ႉၶၢႆ၊ ၽၢႆႇဝၼ်းတူၵ်းတိတ်းလပ်းလိၼ်း လိၼ် ဝဵင်းမၢၼ်ႈတူင်း၊ ဝဵင်းၼမ့်တူႈ၊ ၽၢႆႇလၢၼ်း တိတ်းလပ်း လိၼ်း လိၼ် ဝဵင်းမၢၼ်ႈပဵင်း၊ ၽၢႆႇႁွင်ႇတိတ်း လပ်းလိုင်ႈမိူင်းၸေႇလိၼ်ၸလႈ မိူင်းၶၢင်၊ ဝဵင်းမၢၼ်ႈလႄႈ လိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။

ဝဵင်းၼမ့်ၶမ်းၼႆႉ တၢင်းယၢဝ်းမီး (**8**)လၵ်း၊ တၢင်းၵႂၢင်းမီး (**4**)လၵ်း။ ၵမ်ႉၼၼ်ႉ ၵေႃႉရိယႃႉ (**466.85**) လွၵ်းလၵ်းပၼ်ႇမူၼ်း။ ၽိုင်းၽႃႇ မီးသၢမ်ၶၢဝ်း ၶၢဝ်းၵတ်း ၶၢဝ်းမႂ်ႈ ၶၢဝ်းၽူၼ်။

မိူဝ်ႈပီႊၶရိတ်ႉ **2010** မီးႁူဝ်ၵူၼ်း (**106337**)ၵေႃႉ။ မီးလင်ႁိူၼ်း(**18066**)လင်။ လၢဝ်းၸိူဝ်းၵူၼ်း ၵၼ်ယူႇလွမ်းဝႆႉၸတႉ မီးတႆး၊ လွႆ၊ ၶၢင်၊ မၢၼ်ႈ၊ ယၢင်း၊ ၵယႃး၊ ၶျႃင်း၊ မွၼ်း၊ ရၶႅင်ႇ၊ ၸလႈ ၵူၼ်းၼွၵ်ႈမိူင်းၵမ်ႈၽွင်း။ လွင်ႈၵိူဝ်းယမ်ၸတႉ **90%** ပႃႈ ၵိူဝ်းယမ်လၢဝ်း ပုတ်ႉထ။ လိူဝ်သေၼၼ်ႉ ပဵၼ်လၢဝ်းၵိူဝ်းယမ် ယေႇသူႇ၊ မူႇသလိမ်ႇ၊ ၽီ လိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။

ဝဵင်းၸမ့်ၶမ်းၼႆႉ ယွၼ်ႉဝႃႈ တမ့်တီႈၼႂ်းၶၢဝ်းၸမ်ႉၶမ်းၽွင် ၵၢၼ်လႆႈၽေႃႇတတ်းယူႇ, ၼႂ်းၵၢင်ဝဵင်းၼၼ်ႉ မီးႁိူၼ်း၊ သႂ်ႈ၊ ၵူၼ်ၶူၼ်းၶလႄႈၽွင်ၶမ်းၵွၼ်ႉ, ၵၢၼ်ၼူၼ်းၶဝ်းၵၼ်ဝႆႉၼၼ်ႉ ၶလႄႈ လႅင်ႉႁွင်ႉဝႃႈ "ဝဵင်းၸမ့်ၶမ်း" ၼႆယဝ့်။

သႂ်ႇသိုပ်ႇၽွင်းငမ်း ဝဵင်းၸမ်ႉၶမ်း

ၸတႉၵၢဝ်ပီးၼရိတ်ႉ **1778** တေႃႇ **1886** ပဵၼ်ပၢၼ်ပိူင် "ႁိူင်" ၶလႄႈ "လဝ်ႈၽျႃႉ" သေ ၽွင်းငမ်း။

ပီး **1886** တေႃႇ **1943** ပၢၼ်ၸေႃႈၽိူၵ်ႇ, (ပရိတိသျ)၊ ပဵၼ်ပိူင် "ၵိၼ်မိူင်း" (rpd;) သေ ၽွင်းငမ်း။

ပီး **1943** တေႃႇ **1945** ပၢၼ်ပိူင် ၵျပၢၼ်ႇ, ၸၢၵ်ႈမိူင်း ၽွင်းငမ်း။

ပီး **1945** တေႃႇ မိူင်းႁူမ်ႈတုမ်ႁဝ်းလႆႈလွတ်ႈလႅဝ်းတူဝ်ႈမိူဝ်းၸေႃႈၽိူၵ်ႇ, ပဵၼ်ပိူင် "ၵိၼ်မိူင်း" သေ ၽွင်းငမ်း။

ပီး **1962** တေႃႇတေႃႈလႅဝ်ၵေႃႈ လႅၵ်ႈလႆႈပိူင်ၽွင်းငမ်းလွမ်းမေႃႈပၢၼ်သိုပ်ႇပၢၼ်ယူႇ ယဝ့်။

ပိၼ်ႇတူၼ်းထွၼ်

(ၶေႃႈထီင်၊ ၶေႃႈထၢမ်)

1. ပေႃးၾူၼ်တူၵ်းမႃး ၵၺ်လႃႈၸေႇ။
ပေႃးၾူၼ်တူၵ်းမႃး ဢမ်ႇၵၺ်လႃႈ။ ယူႇပေႃႇၸေႇ
ပေႃးၾူၼ်တူၵ်းမႃး လွင်ႇသူၵၺ်လႃႈ

2. ၵိၼ်ၶဝ်ႈၸမ်ၸမ် လင်ႇႁၢင်းလီ။

3. ၸူင်ႈဝၼ်းၸူင်ႈဝၼ်းၼႆႉ ထုၵ်ႇလီၵိၼ်ၸမ်ႈႁူႈႁွၵ်းၵူဝ်ႈ

4. ပေႃးလုၵ်ႈမႃးၵၢင်ၸွၵ် လူဝ်ႇသီၸိဝ်ႈၵိင်ႈၵိင်ႈ။

5. ပေႃးမီးယၢမ်းတၼ်း လူဝ်ႇလွႆႈၵၢၼ်ၵၢူႈၸမႈ။

6. မေႃထွမ်ႇၵႂၢမ်းသြႃႇၸလႈပေႃႈၸမႈ လင်ႇပိၼ်ႁူၼ်းလီ။

7. ၵႃႉၵၢပ်ႇၸမ်ႉသုၵ်ႉသီ လင်ႇႁၢင်းလီ။

8. ၵႃႉတိမ်ႈၵႃႉမႃႉ လင်ႇလၢင်းတွင်း။

9. ႁိတ်းႁူၼ်းဝႃႈယၢပ်ႇၼႆႉ လီလင်းၸေႇ။

10. ၵၢင်ၸမ်ႈၸွၼ်းလိုၵ်းလိုၵ်းလင်ႇလီ။

ပၢင်ႇတူင်ႈလိၵ်ႈ

(မိူဝ်းၼႆႉ၊ မိူဝ်ႈပူၼ်ႉ၊ မိူဝ်းၼႃႈ)

1. မိူဝ်ႈၼႆႉ ၵဝ်တွင်ႉမႆႈမၢၵ်ႇ။
မိူဝ်ႈဝႃး ၵဝ်ဢမ်ႇတွင်ႉမႆႈမၢၵ်ႇ။
မိူဝ်ႈၽုၵ်ႈမႃးၸတႉ ဢမ်ႇၵိၼ်မၢၵ်ႇယဝ်ႉ။

2. မိူဝ်ႈၼႆႉ ၵဝ်ၼုင်ႈသိူဝ်ႈသီလႅင်။

3. တေႃႈလႅဝ် ႁဝ်းဢမ်ႇတွင်ႉမႆႈသင်။

4. ယၢမ်းၼႆႉ ၶွင်ႇသူၼ်ႇၵိၼ်ၼမ်ႉ။

5. လိူၼ်ၼႆႉ သူဢၢၼ်ႇလိၵ်ႈလႆႈလၢႆၼႃႈ။

6. ဝူင်ႊၼႆႉ သြႃႇသူသွၼ်သင်

7. ပီႊၼႆႉ ႁဝ်းယူႇၶၼ်ႉပႅတ်ႇ။

8. တေႃႈလႅဝ် မီးၵဝ်ႈမူင်းယဝ်ႉ။

9. မိူဝ်ႈၼႆႉ ႁဝ်းဢမ်ႇၵႂႃႇၸလႇလုၵ်ႉ။

10. မိူဝ်ႈၼႆႉ လႅတ်ႇမႆႈတေႉယဝ်ႉ။

ၵူမ်ႉၶေႃႈၵႂၢမ်း သၢမ်ၶၢဝ်း

1. မိူဝ်ႈဝႃး၊ မိူဝ်ႈၼႆႉ၊ မိူဝ်ႈၽုၵ်ႈ။

2. မိူဝ်ႈသိုၼ်း၊ မိူဝ်ႈၼႆႉ၊ မိူဝ်ႈႁိုဝ်း။

3. ၵၢတ်ႇပူၼ်ႈ၊ ၵၢတ်ႇၼႆႉ၊ ၵၢတ်ႇတေမႃး။

4. ဝူင်ႊပူၼ်ႉ၊ ဝူင်ႊၼႆႉ၊ ဝူင်ႊတေမႃး။

5. လိူၼ်ပူၼ်ႉ၊ လိူၼ်ၼႆႉ၊ ဝိူၼ်တေမႃး။

6. ပီႊၵၢႆႊ၊ ပီႊၼႆႉ၊ ပီႊတေမႃး။

7. မိူဝ်ႈၵႆႈ၊ ယၢမ်းၼႆႉ၊ ထိုင်ႈၵမ်းၼိူင်ႈ။

8. မိူဝ်ႈၵႆႈ၊ တေႃႈလိုဝ်၊ ထိုင်ႈၵမ်းၼိူင်ႈ။

9. ၵႃႊၵွၼ်ႉ၊ ဝၼ်းမိူဝ်ႈၼႆႉ မိူဝ်းၼေႃႈ။

ၶေႃႈၵႂၢမ်းၵၢၼ်ထုၼ်ႈႁၵ်ႇတူၼ်ႈထိုင်

1. ၽူၼ်တူၵ်း။ ပေႃးၽူၼ်တူၵ်းမႃး ဢမ်ႇလီလမ်းၽူၼ်။
2. လဵတ်ႇမႆႈ။
3. ၶႆႈၵိၼ်။
4. ၸဝ်ႉၽဵဝ်။
5. လႃႈၸႃႇ။
6. တႆးၵေႃႉ။
7. ၽၵ်းဝၢၼ်။
8. ႁူင်းႁဵၼ်း။
9. ၵူႈၸမႈ
10. ႁွင်ႉၵႂၢမ်

သဵၼ်ႈတၢင်းတေႃႇယွတ်ႈ

ဝဵင်းမူႇၸေႈ

27.6.2010

ထိုင်

ဢူၺ်းၵေႃႉႁဝ်း ၸၢႆးၸၢႆး

ဝဵင်းၼမ်ႉၶမ်း

သူယူႇလီယူႇႁႃႉ တႆးၵေႃႉ ? ႁဝ်းၶတႉယူႇလီယူႇ။ ႁဝ်းၶုၵ်းၶႅၼ်လႆႈသူၼၼ်ႉၶလႆႈ လႆႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈလူးသူမႃးဢိူဝ်ႈ။

ဝူင်ႈၼႆႉ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈဝႃႈ ႁဝ်းလင်ႇႁႃႇတွပ်ႇလိၵ်ႈယဝ်ႉႁူၺႇၶလႆႈ ၶၢဝ်းယၢမ်းတူဝ်ႈ တၼ်း ႁဝ်းၵေႃႈ ၼမ်ၼႃႇယဝ်ႉ။ ပေႃးသူမီးယၢမ်းတၼ်းၶႂ်ႈၶႂ်ႈသူမႃးၶလႆႈႁဝ်းဢိူဝ်ႈ။ ဝဵင်းမူႇ ၸေႈ ႁဝ်းၼႆႉ ႁၢင်ႈလီၼႃႇဢိူဝ်ႈသူၶႃႈ။ တၢင်းၶူဝ်ဝဵင်းမီးလွႆတိုင်ၶမ်း၊ ၵၢင်ဝဵင်းမီးဝတ်ႉၵျွင်း ၶွင်ႈ၊ တၢင်းလၢၼ်းမီး ဝတ်ႉၵွင်းမူးၶမ်း၊ ၵၢတ်ႇႁဝ်းၵေႃႈ ၵိုၼ်းဝႃႈၵိုၼ်းယဝ်ႉလွင်ႈသူၶႃႈ?။ တၢင်း တူၵ်းႁဝ်းၼႆႉ မီးၸေႉၵဝ်ႇ ဢၼ်ပိူၼ်လိၼ်တႆး ၶွင်ႈမိူင်းၶၶ, ႁဝ်းၶဝ်ႁူၺႇၶလႆႈၽိုဝ်လႆႈ မိူင်းမၢဝ်း ဢၼ်ႁၢင်ႈလီလီၼၼ်ႉႁွၼ်ႉဢိူဝ်ႈ။

ပေႃးသူမႃးၶလႆႈႁဝ်း ႁဝ်းတေဢွၼ်သူၶလႆႈလွတ်ႈလွတ်ႈ,

မုင်ႈမွင်းပွႆးႁပ်ႉဝၼ်းသူမႃးၶလႆႈႁဝ်းယူႇ,

ၸၢႆးမၢဝ်းၶိူဝ်း